

**ESTETSKI POSEGI IN OPERACIJE
V NAJSTNIŠKIH LETIH -
SODOBNI TREND ALI POTREBA?**

FILOZOFIJA ALI SOCIOLOGIJA

Sociologija

RAZISKOVALNA NALOGA

OŠ Ludvika Pliberška Maribor

Avtorica:

Isa Vreže

Mentorica:

Brigita Godec Kopčič

2025, Maribor

Vsebina

Povzetek.....	5
Zahvala.....	6
1 UVOD	7
1.1 Opredelitev raziskovalnega problema.....	7
1.2 Cilji raziskovalne naloge.....	9
1.3 Hipoteze raziskovalne naloge.....	9
1.4 Lepotne operacije	10
1.4.1 Estetske operacije.....	10
1.4.2 Rekonstruktivne operacije	11
1.4.3 Razlika med estetskimi in rekonstruktivnimi operacijami.....	11
1.4.4 Statistika lepotnih posegov	13
1.4.5 Statistika za Slovenijo.....	14
1.4.6 Mednarodna statistika	14
1.5 Dejavniki, ki vplivajo na najstnike.....	14
1.5.1 Družbeni mediji: Vloga platform pri spodbujanju idealov lepote	14
1.5.2 Vplivneži in zvezdniki	17
1.5.3 Pritisk vrstnikov	17
1.6 Najpogostejši posegi pri najstnikih	19
1.7 Psihološki vplivi lepotnih operacij	21
1.7.1 Estetski posegi - izboljšanje samozavesti?	21
1.8 Izzivi, tveganja ter vplivi na zdravje	22
1.9 Etični izzivi	22
1.10 Zdravstveni izzivi.....	23
1.11 Tveganja.....	23

1.12	Duševno zdravje.....	24
1.13	Moralno-etična vprašanja.....	24
2	METODOLOGIJA DELA	27
2.1	Intervju	27
2.2	Anketa	27
3	REZULTATI.....	28
3.1	Intervju s kirurgom.....	28
3.2	Rezultati ankete	32
4	RAZPRAVA	43
4.1	Potrditev in zavrnitev hipotez	43
5	ZAKLJUČEK.....	45
5.1	Družbena odgovornost	46
6	VIRI IN LITERATURA	48
6.1	Spletni viri:.....	48
6.2	Literatura	50
6.3	Viri slik.....	50
7	PRILOGE.....	51
7.1	Vprašanja za intervju.....	51
7.2	Anketni vprašalnik	51

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razlika med estetskimi in rekonstruktivnimi operacijami	13
---	----

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketiranca	33
Graf 2: Starost	33

Graf 3: Poznavanje lepotnih operacij	33
Graf 4: Sprejemanje lepotnih operacij v družbi	34
Graf 5: Razlogi za lepotne operacije	35
Graf 6: Želja po lepotni operaciji	35
Graf 7: Kateri del telesa si želiš spremenit?	36
Graf 8: Si že opravil lepotno operacijo	36
Graf 9: Želja po lepotni operaciji	37
Graf 10: Vpliv družabnih omrežij na lepotne operacije	37
Graf 11: Razširjenost lepotnih operacij med prijatelji in kolegi	38
Graf 12: Uporaba družabnih omrežij	38
Graf 13: Varnost lepotnih operacij	39
Graf 14: Primerna starost za lepotno operacijo	40
Graf 15: Dovoljenje staršev za izvedbo lepotnih operacij	40
Graf 16: Kateri dele telesa bi si spremenili	41
Graf 17: Skrbi pred izvedbo lepotne operacije	41
Graf 18: Mnenje o lepotnih operacijah	42

KAZALO SLIK

Slika 1: Rekonstrukcija prsi (Vir: spletna stran Personiks.com).	14
Slika 2: estetska operacija–povečanje in dvig prsi (Vir: spletna stran Mode plastic surgery)	15
Slika 3: Oseba pred in po uporabi filtrov (Vir: brightside.me)	17
Slika 4: Operativni poseg na očeh – prikazuje t.i. lisičje oči (Vir: spletna stran MHF) ¹⁰ .	18
Slika 5: Pritisk vrstnikov zaradi videza (Vir: sedonasky.org)	20
Slika 6: Vpliv družbenih omrežij na samopodobo najstnikov (Vir: todayparent.com)	20
Slika 7: Prikaz neinvazivnih estetskih posegov (Vir: antibodystation.com)	22
Slika 8: Prikaz izključevanja vrstnika na podlagi videza (Vir: focusonthefamily.com)	23

Povzetek

Pri odraščanju je v današnjem času med najstniki veliko govora o estetskih posegih. V raziskovalni nalogi sem preučila sociološki pogled in družbene vplive, psihološki vidik odločanja najstnikov ter zdravstvene vidike, povezane z estetskimi posegi.

Za celovitejše razumevanje obravnavane teme sem podatke zbrala na podlagi intervjuja in izvedene ankete. Opravila sem analizo podatkov ter ugotovila, da so družbeni mediji dejansko največji »krivec« za nizko samopodobo najstnikov ter posledično razlog, da najstniki sploh razmišljajo o estetskih posegih, o posledicah katerih pa niso najbolje seznanjeni. Takšno mnenje deli tudi strokovnjak s področja plastične estetske kirurgije, ki opozarja na mladostniško nezrelost in posledično nerazumevanje odgovornega odločanja, na potrebo po ozaveščanju najstnikov o tveganjih pri uporabi estetskih posegi, hkrati pa tudi na ozaveščanje o realnih pričakovanjih.

Sklepne ugotovitve prispevajo k boljši seznanjenosti najstnikov o vseh vidikih uporabe estetskih posegi ter nujno potrebo po boljši informiranosti najstnikov o posledicah sprejemanja takšnih odločitev tudi v smeri razvoja preventivnih izobraževalnih programov.

Ključne besede: estetske posegi, najstniki, družbeni mediji, samopodoba najstnikov, videz, samopodoba.

Abstract

When growing up today, teenagers talk a lot about cosmetic procedures. In my research work, I examined the sociological perspective and social influences, the psychological aspect of teenagers' decision-making, and the health aspects related to cosmetic procedures.

To gain a more comprehensive understanding of the topic, I collected data based on interviews and a survey. I analyzed the data and found that social media is actually the biggest "culprit" for teenagers' low self-esteem and, consequently, the reason why teenagers even think about cosmetic procedures, but are not well informed about the consequences. This opinion is also shared by an expert in the field of plastic cosmetic surgery, who warns of adolescent immaturity and the resulting lack of understanding of responsible decision-making, the need to raise awareness among teenagers about the risks of using cosmetic procedures, and at the same time, raise awareness about realistic expectations.

The conclusions contribute to better awareness among teenagers about all aspects of the use of aesthetic procedures and the urgent need for better information among teenagers about the consequences of making such decisions, also in the direction of developing preventive educational programs.

Keywords: aesthetic procedures, teenagers, social media, teenage self-image, appearance, self-image.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici za njeno podporo in strokovne nasvete pri pisanju raziskovalne naloge.

Iskrena zahvala gre tudi zdravniku kirurgu, ki je z intervjujem delil svoje strokovno znanje in dragocene vpoglede na temo raziskovalne naloge. Njegov prispevek je pomembno obogatil raziskavo.

Posebno se zahvaljujem svoji sestri Umi, ki me je spodbujala in mi nesebično pomagala z izkušnjam in nasveti ter prijateljem in znancem, ki so sodelovali v anketi.

Vaša pomoč in pripravljenost deliti svoje poglede so omogočili, da je ta naloga dobila svojo pravo vrednost.

1 UVOD

V sedanjem času, ko družbeni mediji na postavljuje standarde in ideale lepote, lepotni posegi postajajo vse bolj popularni tudi med mlajšimi generacijami. Pritiski po doseganju "popolnega" videza in strah pred nesprejetostjo v družbi, pogosto vodi najstnike¹ v razmislek o estetskih posegih, kot so povečanje prsi, liposukcija in rinoplastika.

Po podatkih raziskave², ki jo je izvedla Ameriška akademija za plastično in rekonstruktivno kirurgijo obraza, kažejo, da eden od štirih najstnikov pravi, da namerava opraviti lepotni poseg, da bi zmanjšali videz staranja, ko bodo starejši, zanimanje za lepotne posegi pa se povečuje. Najstniki se odločajo za estetske posege zaradi različnih razlogov, kot so izboljšanja svoje samopodobe, samozavesti ali pa le zato, da sledijo lepotnim standardom, ki jih narekujejo zvezdniki ali vplivneži.

Lepotni posegi pri najstnikih pa prinašajo številne izzive, kot so zdravstvena tveganja, psihološke posledice in etični pomisleki. Poraja se vprašanje, ali so najstniki dovolj zreli za tako velike in pomembne odločitve in kakšna je pri tem vloga staršev, zdravstvenih delavcev in družbe.

Z raziskovalno nalogo želim izvedeti, kaj najstnike vodi k lepotnim posegom, preučiti njihov vpliv na samozavest, samopodobo in psihološko počutje ter raziskati, kakšen vpliv imajo na takšne odločitve družbeni mediji. Razumevanje teh dejavnikov je namreč pomembno za ustvarjanje bolj ozaveščene in odgovorne družbe.

1.1 Opredelitev raziskovalnega problema

Opažam, da je med najstniki³ zanimanje za lepotne posege vedno pogostejše in se s starostjo tudi stopnjuje. Takšno stanje odpira številna vprašanja o vzrokih za takšna zanimanja in o

---

¹ Mišljena je starost med 11 in 19 let. Tako spletna stran Fran, spletna povezava <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=najstnik>, dostop januar 2025.

² Spletna stran Newport Institute The Mental Health Impact of Cosmetic Surgery in Young Adults: Pros and Cons, spletna povezava <https://www.newportinstitute.com/resources/mental-health/cosmetic-surgery-young-adults/>, dostop januar 2025.

³ Najstništvo, adolescenca ali puberteta, pomeni začetek mladostništva. Mladostništvo je obdobje, ki nastopi po otroštvu in se od njega razlikuje po nekaterih razvojnih nalogah ter telesnih in drugih spremembah. Kot pričetek mladostništva običajno štejemo starost med 11. ali 12. letom, ko se pričnejo pojavljati prvi znaki spolnega razvoja in zorenja, traja pa vse do doseženega 22. ali 24. leta. Tako spletna stran Nacionalnega programa za duševno

posledicah na posameznike in družbo. V zadnjih letih so družbena omrežja (pri najstnikih Instagram v zadnjih 12 -13 letih, TikTok pa v 5 - 6 letih) in vplivneži odigrali ključno vlogo pri ustvarjanju idealiziranih lepotnih standardov. Žal pa so ti standardi »nenaravni« oz. takšni, da so dosegljivi izključno z uporabo estetske ali plastične kirurgije. Takšni standardi pa predstavljajo pritisk na mlado generacijo, še posebej na najstnike, ki nimajo izoblikovane samopodobe, pa tudi fizično še niso v celoti razviti. Najstniki se sicer prilagajajo pritiskom, vendar pa ne razumejo vseh posledic morebitnih »lepotnih prilagajanj«, ki sploh niso primerne njihovi starosti, npr. plastični posegi zaradi estetskih razlogov. Samopodoba najstnikov je iz leta v leto nižja, lepotni standardi (npr. dvignjene obrvi, lisičje oči, polne ustnice, tanjši in krajši nos, dvignjene ličnice ...) pa vedno višji, kar vodi do zmanjšane samopodobe in povečanega zanimanja za lepotne posege. Splošno mnenje najstnikov je, da so lahko tudi lepotni posegi sredstvo za doseganje sprejetosti v družbi ali izboljšanja lastnega videza. Pozitiven vidik je, da je odločanje najstnikov za lepotne posege omejeno oz. regulirano s starostjo ter je tako za takšne invazivne posege potrebno dovoljenje staršev. Navsezadnje pa večina najstnikov nima dovolj znanja o tveganjih in dolgoročnih posledicah teh posegov. Tudi ni zaslediti širšega ozaveščanja najstnikov ali mlajše populacije o posledicah v medijih, izobraževalnih ustanovah itd. Tako lahko nejasna, nerazumljiva ali nepopolna predstavitev lepotnih posegov v javnosti rezultira tako, da najstniki takšne lepotne posege vidijo kot enostavno ali kar »kot instant« rešitev svojih težav z videzom. Ob tem pa se sploh ne zavedajo možnih negativnih posledic, kot so zdravstvena tveganja in finančne obremenitve.

Med drugim je bil cilj raziskave ugotoviti, kako vse zgoraj opisano (idealizirani lepotni standardi, družbena pričakovanja, tudi mnenja vrstnikov) in lastna samopodoba, vplivajo na odločanje najstnikov za lepotne operacije. Kateri so torej tisti razlogi, ki botrujejo razmišljanjem ali celo odločitvam najstnikov za lepotne operacije. Na podlagi raziskave, upošteva rezultate ankete in mnenja strokovnjaka s področja lepotne kirurgije, bomo dobili med drugim tudi odgovore na vprašanja, kakšen je vpliv informacij o morebitnih tveganjih in negativnih posledicah lepotnih operacij na razmišljanja najstnikov o lepotnih operacijah. Ali so najstniki sploh seznanjeni s tveganji lepotnih operacij?

Na podlagi ugotovitev raziskave, ne glede na dobljene rezultate, je treba z vso resnostjo pristopiti k večjemu in širšemu ozaveščanju najstnikov o posledicah lepotnih operacij. Še bolj smiselno pa je, morebiti tudi v okviru šolskih predmetov, vključiti šolske vsebine o pozitivni samopodobi najstnikov. Poudarjati je treba zdrav odnos do lastnega telesa in njegovo sprejemanje, ne glede na to, kakšno je.

1.2 Cilji raziskovalne naloge

Osrednji cilj raziskovalne naloge je ugotoviti oz. raziskati razloge, zaradi katerih se najstniki sploh odločajo za lepotne operacije.

Proučila bom, kako različni zunanji vplivi in pritiski (psihološki, družbeni, socialni) oblikujejo predstavo najstnikov o lepoti ter vplivajo na njihovo dožemanje lastnega telesa, odločanje za spremembe v videzu in podleganju deljenju miselnosti o nerealnih standardih lepote, ki vodijo v odločitve o operativnih estetskih posegih, pri čemer je v prvi vrsti mišljen predvsem vpliv družbenih omrežij glede na to, da jih najstniki najpogosteje uporabljajo.

Nadalje bom raziskala, ali je povečan interes po lepotnih operacijah s strani najstnikov rezultat nizke samopodobe, ali so takšne operacije pravi odgovor na rešitev težav najstnikov, kakor tudi, ali so najstniki v zadostni meri seznanjeni ali obveščeni o možnih komplikacijah, tveganjih, posledicah, ki so lahko tudi dolgoročne ter ali seznanjenost z opisanim vpliva na odločitve.

1.3 Hipoteze raziskovalne naloge

Pred pričetkom raziskave sem zastavila naslednje hipoteze.

1. Družbena omrežja pomembno vplivajo na odločitev najstnikov za lepotne operacije.
2. Večina najstnikov, ki se odločijo za lepotne operacije, to stori zaradi nizke samozavesti in želje po boljšem zunanjem videzu.
3. Starši imajo ključno vlogo pri odločitvi najstnikov za lepotne operacije, bodisi s podporo bodisi z omejevanjem.
4. Najstniki pogosto ne razumejo vseh zdravstvenih in psiholoških tveganj, povezanih z lepotnimi operacijami.

5. Najstniki se pogosteje odločajo za lepotne operacije zaradi estetskih razlogov kot zaradi zdravstvenih potreb.

1.4 Lepotne operacije

Lepotne operacije⁴ so medicinski posegi, katerih namen je izboljšati in spremeniti videz določenega dela telesa. Delimo jih na **estetske** in **rekonstruktivne operacije**, pri čemer obe vrsti temeljita na principih plastične kirurgije.

1.4.1 Estetske operacije

Estetske operacije⁵ znane tudi kot kozmetične operacije so kirurški posegi, ki se izvajajo pri zdravih posameznikih z ciljem izboljšanja fizičnega videza ali doseganje lepotnega ideala. Glavni cilj je povečanje samopodobe in zadovoljstva z videzom, ne pa izboljšanje telesnega delovanja. Lepotne operacije so invazivni kirurški posegi, katerih cilj je izboljšanje videza. Mednje sodijo:

- operacije obraza: rinoplastika (operacija nosu), blefaroplastika (operacija vek), lifting obraza in vratu, otoplastika (popravljanje uhljev);
- operacije telesa: liposukcija, abdominoplastika (t. i. "tummy tuck", operacija trebuha), povečanje, zmanjšanje ali dvig prsi, glutealna augmentacija (povečanje zadnjice);
- operacije kože: dermabrazija (odstranjevanje vrhnjih slojev kože), lasersko odstranjevanje madežev in brazgotin.

Cilji estetskih operacij so izboljšanje videza in simetrije telesa, izboljšanje samopodobe in povečanje samozavesti, prilagoditev telesa sodobnim lepotnim standardom ali osebnim željam. Estetske operacije so pogosto deležne etičnih vprašanj, predvsem pri mlajših posameznikih, ki

---

⁴<https://www.plasticsurgery.org/news/blog/whats-the-difference-between-reconstructive-and-cosmetic-procedures>, dostop december 2024.

⁵ Besedilo, ki ga navajam v nadaljevanju je povzeto po objavah na spletnih straneh:

Yale Medicine, Aesthetic Plastic Surgery <https://www.yalemedicine.org/conditions/plastic-surgery-techniques>; Aesthetic and cosmetic surgeons, The differences between aesthetic and cosmetic surgery, <https://aestheticandcosmeticsurgeons.com/blog/understanding-the-differences-between-aesthetic-and-cosmetic-surgery>; John Hopkins Medicine, Cosmetic Plastic Surgery Overview, What is cosmetic plastic surgery? <https://www.hopkinsmedicine.org/health/treatment-tests-and-therapies/cosmetic-plastic-surgery-overview>; dostop december 2024.

verjetno niso dovolj zreli za sprejemanje takšnih odločitev. Poleg tega lahko družbeni pritisk in lepotni ideali privedejo do nerealnih pričakovanj.

1.4.2 Rekonstruktivne operacije

Rekonstruktivne operacije⁶ so medicinski posegi, namenjeni izboljšanju in obnovi telesnih funkcij in videza, ki so bili prizadeti zaradi poškodb, bolezni, prirojenih nepravilnosti ali drugih zdravstvenih težav. V primerjavi z estetskimi operacijami so rekonstruktivne operacije pogosto nujne za vračanje telesnih funkcij ali pa izboljšanje kakovosti življenja. Primeri so: rekonstrukcija prsi zaradi raka dojke; operacije zaradi prirojenih nepravilnosti: popravek razcepa neba ali ustnice; kožne presaditve: za zdravljenje opeklin ali večjih poškodb kože; rekonstrukcija obraza: po nesrečah, kot so napadi ali prometne nesreče; popraviljanje deformacij zaradi bolezni, na primer rekonstrukcija po odstranitvi tumorjev. Cilj rekonstruktivnih operacij so na primer obnova telesnih funkcij (govorjenje, dihanje, prehranjevanje) izboljšanje fizičnega in psihološkega počutja in omogočanje bolnikom, da se lažje vključijo v družbo. Poleg fizičnih koristi prinašajo tudi čustveno podporo, saj mnogim omogočajo sprejemanje njihovega telesa po poškodbah, nezgodah ali prometnih nesrečah⁷.

1.4.3 Razlika med estetskimi in rekonstruktivnimi operacijami

Tabela 1: Razlika med estetskimi in rekonstruktivnimi operacijami (www.plasticsurgery.org)⁸

Značilnost	Estetske operacije	Rekonstruktivne operacije
Namen	Izboljšanje videza	Obnova telesne funkcije
Indikacije	Izbirne	Medicinsko potrebne

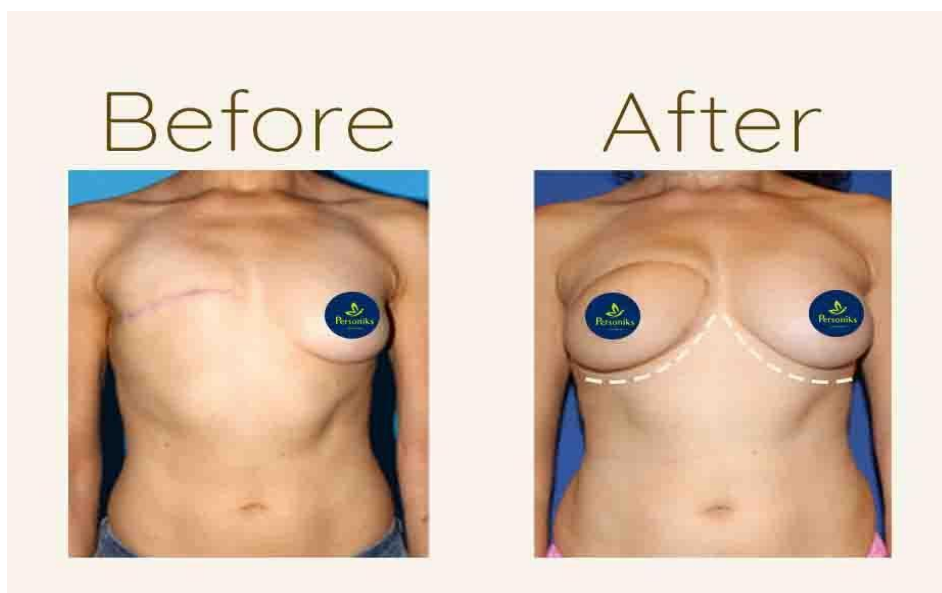
⁶ Spletne strani: <https://my.clevelandclinic.org/health/treatments/11029-reconstructive-surgery>, <https://www.plasticsurgery.org/reconstructive-procedures>, dostop december 2024.

⁷ Spletne strani: <https://bloom.insure/understanding-plastic-and-reconstructive-surgery-a-guide-for-patients/>, dostop december 2024.

⁸ Spletne strani: <https://www.plasticsurgery.org/news/blog/whats-the-difference-between-reconstructive-and-cosmetic-procedures/>, dostop december 2024.

Ciljna skupina	Zdravi posamezniki	Posamezniki s poškodbami, boleznimi, prirojenimi nepravilnostmi
Primeri	Rinoplastika, liposukcija	Rekonstrukcija prsi, kožne presaditve
Zdravstvena kritja	Redko krita s strani zdravstvenega zavarovanja	Pogosto krije zdravstveno zavarovanje

Lepotne operacije, estetske ali rekonstruktivne, imajo pomembno vlogo v sodobni medicini in družbi. Estetske operacije poudarjajo želje pacienta in družbene ideale lepote, rekonstruktivne pa izpolnjujejo funkcionalne in zdravstvene potrebe. Zelo pomembno je razumevanje razlike med tema dvema vrstama lepotnih operacij, saj je ključno za oblikovanje mnenja o lepotni kirurgiji in njenega vpliva na posameznika.

Slika 1: Rekonstrukcija prsi (Vir: Personiks.com)⁹.

⁹ Spletna stran <https://personiks.com/breast-reconstruction-after-breast-cancer/>, december 2024.

ASAPS
Australasian Society of
Aesthetic Plastic
Surgeons

MODE
PLASTIC SURGERY
by DR SHAGUN AGGARWAL

Australian Society
of Plastic Surgeons

Slika 2: estetska operacija–povečanje in dvig prsi (Vir: Mode plastic surgery) ¹⁰.

1.4.4 Statistika lepotnih posegov

Podatki kažejo, da po vsem svetu eksponentno narašča število najstnikov, starih že od 15 let, ki iščejo estetske posege. Po podatkih Ameriškega združenja plastičnih kirurgov je bilo leta 1996 opravljenih 14.000 estetskih posegov pri najstnikih. Do leta 2017 se je ta številka povečala na 229.000 posegov pri pacientih, starih med 13 in 19 let, leta 2018 pa je prišlo do rahlega upada na 226.984 posegov. Od tega je bilo 162.000 minimalno invazivnih posegov in 64.994 kirurških posegov. Indija je med prvimi petimi državami na svetu po številu opravljenih estetskih posegov. Leta 2018 je bilo v Indiji skupaj opravljenih 895.896 estetskih posegov, od tega 390.793 kirurških in 505.103 nekirurških. V zadnjem desetletju se je v Indiji za 30 % povečalo število estetskih posegov pri osebah, mlajših od 18 let, tako pri fantih kot dekletih¹¹.

¹⁰ Spletne strani: <https://www.modeplasticsurgery.com.au/>, dostop december 2024.

¹¹ Cite: Niti Khunger, Hema Pant, Cosmetic Procedures in Adolescents: What's Safe and What Can Wait, Indian Journal of Paediatric Dermatology, december 2021, https://www.researchgate.net/publication/348138175_Cosmetic_Procedures_in_Adolescents_What's_Safe_and_What_Can_Wait, dostop december 2024.

1.4.5 Statistika za Slovenijo

Leta 2022 je bila opravljena raziskava¹² med 486 učenci 7., 8., in 9. razreda osnovne šole in 246 dijaki srednjih šol. Opravil jo je Center za varnejši internet Safe.si in je pokazala, da kar četrtina učenk 7., 8., in 9. razreda osnovne šole in tretjina dijakinj razmišlja o lepotnem posegu.

Leta 2021 so učitelji na mariborski osnovni šoli Janka Padežnika¹³ opravili raziskavo, katere rezultati so pokazali, da se vse več najstnic zanima za lepotne operacije, pri čemer so nekatere osnovnošolke takšne posege že opravile.

1.4.6 Mednarodna statistika

Mednarodno združenje estetskih plastičnih kirurgov (ISAPS) je poročalo¹⁴, da je na globalni ravni število lepotnih posegov v letu 2021 naraslo za 19,3 % glede na leto pred tem. Število lepotnih posegov je med letoma 2017 in 2021 naraslo za več kot 33 %, neoperativni posegi pa so v enakem obdobju narasli za več kot 54 %. Statistika iz ZDA jasno kaže, da se je kar 75 % kirurgov srečalo z povečanjem števila pacientov, starih manj kot 30 let, kar nakazuje na to, da najstniki že v zgodnjih letih pogosto razmišljajo o lepotnih posegih kot o delu svoje osebne nege in potrebe po ohranjanju mladostnega videza.

Slednji podatki dokazujejo hitro naraščajoč trend zanimanja za lepotne posege med najstniki, kar odpira številna vprašanja o vplivu različnih družbenih omrežij, samopodobi posameznikov in pritisk sodobne družbe na mlajšo generacijo.

1.5 Dejavniki, ki vplivajo na najstnike

1.5.1 Družbeni mediji: Vloga platform pri spodbujanju idealov lepote

Ključno vlogo pri oblikovanju in širjenju idealov lepote med najstniki, ki imajo družbeni mediji, kot so Tiktok, Instagram, Snapchat. Najstniki vsakodnevno zahajajo k tem platformam,

---

¹² Spletna stran Safe.si - <https://safe.si/novice/sporocilo-za-javnost-zaradi-objav-na-internetu-tretjina-slovenskih-dijakinj-razmislja-o>, dostop december 2024.

¹³ Spletna stran svet24 - <https://svet24.si/revija/jana/clanek/zgodbe/6594e65ae724a/tako-mlada-pa-ze-operirana-slovenske-najstnice-pod-nozi-lepotnih-kirurgov>, dostop december 2024.

¹⁴ Spletna stran International Society of Aesthetic Plastic Surgery (Mednarodno združenje za estetsko plastično kirurgijo) - <https://www.isaps.org/discover/about-isaps/global-statistics/global-survey-2021-full-report-and-press-releases>, dostop december 2024.

kjer pridejo v stik s podobami, ki največkrat predstavljajo nerealne standarde videza. Družbena omrežja so osredotočena na vizualne vsebine, kar pomeni, da uporabniki prikazujejo le najboljše, pogosto obdelane slike. Filtri, aplikacije za urejanje fotografij in algoritmi, ki ustvarjajo “popolne” obraze in telesa, ustvarjajo občutek, da je lepota enoznačno določena. Slednje lahko negativno vpliva na najstnike, ki svojo vrednost pogosto povezujejo z zunanjim videzom¹⁵.

Primer: filtri na Instagramu stvarijo popoln obraz z manjšim nosom, večjimi očmi in popolno kožo, kar najstnike spodbuja k razmišljanju o plastičnih posegih, da bi lahko dosegli podoben “popoln” videz.

Slika 3: Oseba pred in po uporabi filtrov (Vir: brightside.me)¹⁶

Vplivneži (tim. influencerji) so zelo velik del družbenih medijev in pogosto so tisti, ki postavljajo lepote standarde, ki jih najstniki radi posnemajo. Veliko število influencerjev javno deli svoje izkušnje z lepotnimi posegi (npr. polnila za ustnice, botoks), kar lahko poveča pritisk na najstnike, da storijo enako. Britanska organizacija Mental Health Foundation¹⁷ je leta 2021 opravila raziskavo, ki je pokazala, da je 37 % najstnikov, starih 18 do 24 let menilo, da družbena omrežja negativno vplivajo na samozavest najstnikov zaradi primerjanja z drugimi.

---

¹⁵Spletna stran Alene Bouranovabub, Study Shows a Correlation between Social Media Use and Desire for Cosmetic Procedures, The Brink, Pioneering Research from Boston University May 2, 2024, spletna stran <https://www.bu.edu/articles/2024/study-shows-correlation-between-social-media-use-and-cosmetic-procedures/>, dostop december 2024.

¹⁶Bright Side, Celebrities Who Weren't Afraid to Share Filter-Free Photos, <https://brightside.me/articles/14-celebrities-who-werent-afraid-to-share-filter-free-photos-805478/>, dostop januar 2025

¹⁷Spletna stran Mental health foundation, povezava <https://www.mentalhealth.org.uk/about-us/impact-report>, dostop december 2024.

Na Tik Toku in drugih omrežjih se pogosto pojavljajo novi trendi, ki predstavljajo specifične lepotne ideale. Najstniki se lahko počutijo pod določenim pritiskom, da morajo tem trendom slediti oziroma da morajo ostati v stiku, ali pa da bi pridobili več pozornosti.

Primer: Fox eye trend na Tik Toku spodbuja različne operacije za dvig zunanjih kotičkov oči¹⁸.

Slika 4: Operativni poseg na očeh prikazuje t. i. lisičje oči (Vir: pinterest.com)¹⁹

Družbena omrežja imajo določene algoritme, ki prilagajajo vsebino glede na uporabnikove interese. Če torej najstniki všečkajo ali komentirajo objave, ki so povezane z lepotnimi operacijami, bodo platforme pogosteje prikazovale vsebine, povezane z lepotnimi posegi. To se lahko zaplete v začaran krog, kjer so najstniki ves čas izpostavljeni vsebinam, ki prikazujejo nerealne standarde lepote.

Potrjevanje je na družbenih omrežjih pogosto izraženo skozi všečke, komentarje in število sledilcev. Dosti najstnikov se počuti pod pritiskom, da bi dosegli idealno podobo in da bi dobili več pozornosti ali potrditve od vrstnikov. Študija, ki je bila izvedena na univerzi v Pennsylvaniji leta 2018, je pokazala²⁰, da najstniki, ki so dlje časa na socialnih omrežjih, bolj pogosto doživljajo nezadovoljstvo s svojim telesom.

---

¹⁸ Spletna stran <https://www.wykseselling.online/?ggcid=1459859>, dostop december 2024.

¹⁹ What is fox eye surgery, spletna stran <https://www.pinterest.com/pin/329466529002336981/>, dostop december 2024.

²⁰ Michele W. Berger, Social media use increases depression and loneliness, In the first experimental study of Facebook, Snapchat, and Instagram use, psychologist Melissa G. Hunt showed a causal link between time spent on the platforms and decreased well-being. November 9, 2018, Spletna stran Univerze Penn Today - <https://penntoday.upenn.edu/news/social-media-use-increases-depression-and-loneliness>, dostop december 2024.

Socialna omrežja so postala močno orodje, saj oblikujejo ideale lepote, vendar pogosto promovirajo nerealne in nedosegljive standarde, kar pogosto vodi k nezadovoljstvu najstnikov s svojim videzom. Posledično so najstniki pod pritiskom in imajo želje po določenih spremembah telesa ali pa takšni pritiski vodijo celo k odločitvi za lepotne operacije. Zelo pomembno je ozaveščanje o negativnem vplivu socialnih omrežij ter spodbujanje razmišljanja pri najstnikih, da bi razvili bolj zdrav odnos do svojega telesa.

1.5.2 Vplivneži in zvezdniki

Vplivneži in zvezdniki imajo velik vpliv na najstnike, saj običajno prav oni postavljajo lepotne standarde, ki jih sledilci posnemajo. Aktivni so na platformah, predvsem TikTok in Instagram in promovirajo “popoln” videz, ki pa je pogosto izboljššan z lepotnimi posegi ali z obdelanimi fotografijami. Običajno vplivneži odkrito govorijo o lastnih izkušnjah z lepotnimi posegi. Tako najstniki menijo, da so lepotni posegi nekaj običajnega ali pa celo potrebnega ²¹.

Dostikrat se najstniki primerjajo z vplivneži, kar lahko pripelje do nezadovoljstva z lastnim videzom.

Zvezdniki in vplivneži pogosto promovirajo točno določene “ideale lepote”, kar lahko najstnikom povzroča pritisk, da morajo tem trendom slediti.

1.5.3 Pritisk vrstnikov

Pritiski vrstnikov so lahko eden izmed glavnih dejavnikov, ki vpliva na najstnike pri oblikovanju mišljenja in odnosa o lastnem videzu. V zgodnji odraslosti se mnogi najstniki počutijo pod določenim pritiskom, da morajo ustrezati standardom lepote, ki jih postavljajo vrstniki, saj se jim zdi pripadnost v vrstniški skupini zelo pomembna.

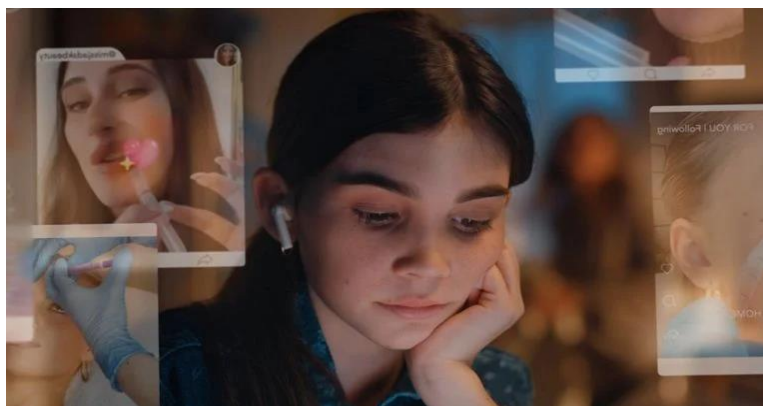
---

²¹Spletna stran <https://www.ekolhospitals.com/en/the-impact-of-social-media-on-plastic-surgery-decisions>, dostop december 2024.

Slika 5: Pritisk vrstnikov zaradi videza (Vir: sedonasky.org) ²².

Najstniki verjamejo, da je privlačen videz ključ do družbene sprejetosti in priljubljenosti. Raziskave so pokazale, da vrstniki pogosto obsojajo ali celo izključujejo posameznike, ki ne ustrezajo lepotnim standardom. Pogosto se lahko ustvari “tekmovalno vzdušje med vrstniškimi skupinami, kjer najstniki čutijo potrebo po izboljšanju svojega videza, da bi bili sprejeti. Lepotni posegi (botoks, polnila) so postali simbol družbenega statusa in pa tudi “uspeha” v nekaterih krogih. Družbena omrežja so postala prostor, kjer vrstniki objavljajo urejene in idealizirane slike, kar lahko poveča pritisk na druge, da bi dosegli podobne rezultate.

Slika 6: Vpliv družbenih omrežij na samopodobo najstnikov (Vir: todayparent.com) ²³.

---

²² Sedona Sky Academy, How does peer pressure affect a teens development, julij 2024, <https://www.sedonasky.org/blog/peer-pressure-affect-development>, dostop januar 2025.

²³ Today's Parent, How social media affects your teen's self-esteem, nazadnje spremenjeno april 2023, <https://www.todayparent.com/sponsored/dove-social-media-self-esteem/>, dostop januar 2025.

Iz tega pritiska lahko izhajajo tudi nerealna pričakovanja, ki lahko povzročijo občutke manjvrednosti, socialne nesprejetosti ali pa celo motnje hranjenja.

Najstniki, ki nočejo ali pa ne morejo slediti tem standardom, se lahko počutijo izključene, kar lahko vodi do slabega duševnega zdravja in na slabo samopodobo.

Sam pritisk vrstnikov je tesno povezan s samo družbeno sprejetostjo in ima velik vpliv na odločitve najstnikov o lepotnih operacijah. Zelo pomembno je spodbujanje najstnikov k razvoju kritičnega razmišljanja o tem, kaj naj bi pomenila resnična lepota in k razumevanju tega, da videz ne določa njihove osebne vrednosti.

Raziskava, opravljena v Kanadi, je pokazala, da dekleta posnamejo povprečno 14 selfijev, preden enega objavijo na družbenih omrežjih. Ena od štirih pravi, da misli, da brez urejanja fotografij ni videti dovolj dobro, eno od dveh deklet pravi, da jim idealizirana lepota vsebina na družbenih omrežjih povzroča nizko samozavest, sedem od desetih deklet pa se je počutilo bolje, potem ko je prenehalo spremljati idealizirano lepoto vsebino na družbenih omrežjih²⁴.

1.6 Najpogostejši posegi pri najstnikih

Določeni estetski posegi so med najstniki bolj priljubljeni, saj so pogosto usmerjeni v izboljšanje delov telesa, ki so največkrat predmet negotovosti ali pa družbenih idealov lepote. V nadaljevanju so predstavljene najpogostejše operacije (operacija nosu in povečanje prsi) in lepotni posegi med najstniki (liposukcija ter polnila)²⁵:

- Rinoplastika ali operacije nosu: gre za preoblikovanje nosu zato, da se izboljša njegova oblika, velikost ali simetrija. Tako se lahko nos zmanjša, preoblikuje, poravna se nosni pretin ipd.
- Povečanje prsi ali mamoplastika se izvede z uporabo vsadkov ali maščobnih presaditev.
- Liposukcija je odstranjevanje maščob na različnih predelih telesa, najpogosteje trebuh, stegna, boki.

---

²⁴ Cite: ibidem.

²⁵ American Society of Plastic Surgeons Weighs in On Growing Popularity of Teen Plastic Surgery Newly-Published Recommendations Explain When Plastic Surgery Is and Isn't Okay for Teens, August 22, 2018; spletna stran <https://www.plasticsurgery.org/news/press-releases/american-society-of-plastic-surgeons-weighs-in-on-growing-popularity-of-teen-plastic-surgery>, dostop december 2024.

- Botoks se v telo vnese zato, da se gube na telesu zmanjšajo, ali pa za povečanje določenih predelov, najpogosteje povečanje ustnic, ličnic. Vnašanje botoksa je neinvaziven poseg, rezultati pa hitri. Vnaša se na različne načine, z brizgalkami, mikroiglicami, kremami in geli.

Slika 7: Prikaz neinvazivnih estetskih posegov (Vir: antibodystation.com) ²⁶.

Vpliv družbenih omrežij, ki najstnike spodbujajo k iskanju “popolnega” videza in primerjanje z vrstniki, vodijo k potrebi po opisanih spremembah. V obdobju odraščanja se najstniki soočajo z negotovostmi glede svojega videza, kar vodi k odločitvi za tovrstne posege. Dejstvo je tudi, da je napredek medicine omogočil, da so takšne operacije dostopne tudi osebam z nižjimi dohodki in na ta način so takšni posegi popularizirani. Poleg že navedenega pa takšni posegi nudijo zelo hitre in vidne rezultate, kar najstnike zelo privlači. Eden najpomembnejših dejavnikov pa je, da družbeni ideali lepote, kot so polne ustnice, vitka postava in simetričen obraz, zelo vpliva na odločitve najstnikov glede lepotnih posegov.

Slika 8: Prikaz izključevanja vrstnika na podlagi videza (Vir: focusonthefamily.com) ²⁷.

²⁶ Antibody Station, Bringing the knowledge of Doctors to Consumers, Why Choose Non-Invasive Aesthetic Procedures, <https://www.antibodystation.com/why-choose-non-invasive-aesthetic-procedures/>, dostop januar 2025.

²⁷ Focus on the family 3 Ways to Help Your Child Deal With Peer Pressure, <https://www.focusonthefamily.com/parenting/3-ways-to-help-your-child-deal-with-peer-pressure/>, dostop januar 2025.

1.7 Psihološki vplivi lepotnih operacij

Pozitivni učinki so povečana samozavest po posegu, zmanjšanje občutka negotovosti glede določenih telesnih značilnosti, kar tudi pozitivno vpliva na njegovo vlogo v družbi. Negativni pa nastopijo takrat, ko rezultati ne ustrezajo pričakovanjem. Najstniki doživijo razočaranje, tesnobo ali depresijo. Pri tistih, ki se večkrat poslužijo lepotnih operacij, se lahko razvije motnja telesne dismorfije, pri kateri se posameznik pretirano osredotoča na svojo podobo in pa občutek, da videz še vedno ni ustrezen. Pojavi se lahko tudi trajna potreba po operacijah, kar lahko vodi v čustvene in finančne težave²⁸.

1.7.1 Estetski posegi - izboljšanje samozavesti?

Lepotni posegi velikokrat izboljšajo samozavest in zmanjšajo občutek negotovosti, vendar je njihov učinek odvisen od psihološkega stanja posameznika pred posegom.

Pozitivni vplivi so pogosti, najstniki so zadovoljni z rezultatom in poročajo o izboljšanju splošnega počutja. Pri tistih, ki imajo motivacijo z realnimi pričakovanji, so lahko lepotni posegi pozitivna sprememba v njihovem življenju.

Negativni vplivi se pojavljajo, ker imajo nekateri najstniki nerealna pričakovanja in lahko po operaciji začutijo še večjo negotovost in razočaranje.

Povzamemo lahko, da je psihološki učinek lepotnih posegov odvisen od posameznikov (njihovih pričakovanj in razlogov za poseg). Posegi lahko imajo pozitiven vpliv (izboljšajo samozavest), medtem ko pri nekaterih okrepijo občutek nezadostnosti (še posebej, če so izpeljane zaradi zunanjega pritiska). Zelo pomembno je, da najstniki pred operacijo prejmejo ustrezno podporo, kar vključuje tudi psihološko svetovanje, ki jim pomaga razumeti, ali je operacija res potrebna in kakšen je dolgoročen vpliv operacije.

---

²⁸S. Higgins, A. Wysong, Cosmetic Surgery and Body Dysmorphic Disorder – An Update, National library of Medicine, november 2017, spletna stran <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5986110/>, dostop december 2024.

1.8 Izzivi, tveganja ter vplivi na zdravje

Lepotni posegi, zlasti pri najstnikih, sprožajo številna etična in zdravstvena vprašanja. Te operacije lahko imajo pozitivne učinke na samopodobo, vendar tudi obstajajo resna tveganja in moralne dileme, ki jih je treba upoštevati. Izzivi²⁹ in tveganja so podrobneje opisana v nadaljevanju.

1.9 Etični izzivi

- **Zrelost in sposobnost odločanja:** možgani najstnikov se še razvijajo, kar vpliva na njihovo sposobnost sprejemanja premišljenih odločitev glede estetskih posegov. Racionalni del najstniških možganov ni popolnoma razvit in ne bo do 25 leta ali več. Pravzaprav je nedavna raziskava pokazala, da odrasli in najstniški možgani delujejo drugače. Odrasli razmišljajo s prefrontalnim korteksom, razumskim delom možganov. To je del možganov, ki se na situacije odzove z dobro presojo in zavedanjem dolgoročnih posledic. Najstniki obdelujejo informacije z amigdalo. To je čustveni del. V najstniških možganih se povezave med čustvenim delom možganov in centrom za odločanje še vedno razvijajo, ne vedno z enako hitrostjo. Zato ko imajo najstniki močan čustveni vnos, kasneje ne morejo razložiti, kaj so mislili. Niso toliko razmišljali, kot so čutili.³⁰
- **Vpliv družbenih omrežij in medijev:** raziskave (omenjene zgoraj) kažejo, da izpostavljenost idealiziranim podobam v medijih in na družbenih omrežjih poveča nezadovoljstvo s telesno podobo pri najstnikih, kar lahko vodi v željo po lepotnih operacijah.
- **Družbeni pritiski in samopodoba:** najstniki so pogosto podvrženi pritiskom vrstnikov in družbe glede videza, kar vpliva na njihovo samopodobo in odločitve o estetskih posegih.

---

²⁹ Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, 9. strokovni seminar izvajalcev zdravstvene nege in oskrbe ko za maksilofacialno in oralno kirurgijo UKVC Ljubljana, Estetski posegi v kirurgiji obraza in njen potencial v zdravstveni negi in oskrbi na kliničnem oddelku za maksilofacialno in oralno kirurgijo v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, december 2023.

(Spletna stran <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2023/12/Estetski-posegi-v-kirurgiji-obraza-in-njen-potencial-v-ZN-in-oskrbi-na-KO-za-maksilofacialno-in-oralno-kirurgijo-v-UKC-LJ-2023.pdf>.) in Tilen Hočevar, Pristopi k preprečevanju digitalne zasvojenosti, Magistrsko delo Ljubljana, 2022, Univerza v Ljubljana, Fakulteta za socialno delo.

³⁰Cite: Stanford Medicine, Childrens Health, Understanding the teenage brain, spletna stran <https://www.stanfordchildrens.org/en/topic/default?id=understanding-the-teen-brain-1-3051>, dostop december 2024.

1.10 Zdravstveni izzivi

- **Kirurška tveganja in zapleti:** vsi kirurški posegi, tudi estetske operacije, predstavljajo tveganja, kot so okužbe, krvavitve, brazgotine in nezadovoljivi estetski rezultati. Takšnih tveganj najstniki ne razumejo oz. se jih ne zavedajo.
- **Psihološki vplivi in pričakovanja:** nerealna pričakovanja glede rezultatov estetskih posegov lahko pri najstnikih vodijo v psihološke težave, kot so depresija, anksioznost ali telesna dismorfija (izkrivljena, negativna predstava o lastnem telesu), če rezultati ne ustrezajo njihovim pričakovanjem.
- Dolgotrajni učinki in potreba po nadaljnjih posegih: glede na to, da se telesa najstnikov še razvijajo, lahko estetski posegi v tej starosti vodijo v nepredvidljive spremembe ali potrebo po dodatnih operacijah v prihodnosti.

1.11 Tveganja

Lepotne operacije vključujejo fizična in psihološka tveganja.³¹

- **Fizična tveganja:** brazgotine (vsak poseg pušča brazgotine, ki so lahko vidne in moteče), okužbe (lahko se pojavijo po posegih in povzročijo bolečino ter včasih tudi potrebo po novem posegu), vpliv anestezije (mlajši posamezniki so bolj občutljivi), nepravilni rezultati (ko telo raste lahko pride do neenakomernega videza ali pa celo do potrebe po novih korekcijah) itd.
- **Psihološka tveganja:** nezadovoljstvo z rezultati (najstniki pričakujejo nerealne rezultate in so po operaciji razočarani), večja osredotočenost na videz (operacije lahko najstnike spodbudijo k obsedenosti z videzom), pritisk s strani družbenih omrežij (če se najstniki odločijo za lepotne posege zaradi pritiska družbenih omrežij lahko posegi le začasno omilijo občutke manjvrednosti) itd.

Zdravstveni in etični izzivi pri lepotnih operacijah pri najstnikih kažejo, da je zelo pomemben razmislek, ustrezno svetovanje in zakonski nadzor nad lepotnimi operacijami med najstniki. Lepotni posegi bi morali temeljiti na resničnih oz. realnih potrebah, ne pa na pritisku družbe

---

³¹ Mental Health, Mandy Kloppers, The Psychological Impact of Cosmetic Surgery, posodobljeno januar 2025, dostopno a spletni povezavi <https://www.mentalhealth.com/library/the-pros-and-the-cons-of-cosmetic-and-plastic-surgery-from-a-psychologists-viewpoint>, dostop januar 2025.

ali nerealnih pričakovanjih. Pomembno je, da se najstniki zavedajo tveganj in posledic po opravljeni operaciji.

1.12 Duševno zdravje

Lepotne operacije so pogosto povezane z občutki manjvrednosti, nezadostnosti, ki izhajajo iz primerjanja z nerealnimi ideali, ki so prikazani na družbenih omrežjih. To lahko pri najstnikih povzroči povečano tesnobo, depresijo ali pa občutke manjvrednosti. Tisti najstniki, ki se soočajo z negotovostjo svojega telesa, so bolj dovzetni za psihološke težave.

Telesna dismorfija³² je psihološka motnja, pri kateri se posameznik pretirano osredotoča in poudarja svojo fizično nepopolnost, ki je drugim pogosto neopazna. Ta motnja je bolj pogosta med tistimi, ki se odločajo za lepotne operacije, saj verjamejo, da jim bo izboljšala samozavest, vendar je lahko učinek lepotnih operacij pogosto začasen.

Pri odločanju o estetskih operacijah pri najstnikih je ključnega pomena temeljita presoja, vključitev strokovnjakov s področja medicine in psihologije ter zagotavljanje podpore in informacij najstniki ter njihovim družinam.

1.13 Moralno-etična vprašanja

Lepotne operacije pri najstnikih so posebej vprašljive zaradi njihovih potencialnih posledic in nezrelosti najstnikih pri sprejemanju takšnih odločitev.

V večini držav morajo biti najstniki pri odločitvah o lepotnih posegih pod nadzorom staršev. Nesporno je, da mladoletniki pogosto še ne znajo presoditi dolgoročnih posledic svojih odločitev, pri čemer obstaja možnost, da se odločijo za operacijo v nekem določenem trenutku ter tako ne gre za premišljeno odločitev. Vedno večji vpliv na odločanje o plastičnih operacijah pa imajo vrstniki in ne starši. Slednji so le sredstvo, kako se pride do cilja, saj je njihova privolitev nujna za posege pri najstnikih. Na žalost pa so tudi starši tisti, ki najstnike spodbujajo k takšnim ravnanjem izključno oz. razloga, da bi njihovi otroci ustrezali nekim družbenim,

---

³²S. Higgins, A. Wysong, Cosmetic Surgery and Body Dysmorphic Disorder – An Update, National library of Medicine, november 2017, spletna stran <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5986110/>, dostop december 2024.

trenutnim standardom lepote. Ob odločitvah za plastične operacije je nujno potrebna preveritev osebe, ki bo opravila poseg, torej da gre za strokovnjaka z ustrezno izobrazbo in izkušnjami, da ne pride do nezaželenih posledic,³³ kot so:

- Kirurški zapleti, saj lahko neizkušen ali neustrezno usposobljen kirurg lahko poveča tveganje za zaplete, kot so okužbe, prekomerne brazgotine, asimetrija ali celo poškodbe živcev. Študija, objavljena v reviji *Plastic and Reconstructive Surgery*, poudarja pomen izbire certificiranega kirurga za zmanjšanje teh tveganj.
- Nezadovoljivi estetski rezultati zaradi nepravilno izvedenih posegov, ki lahko vodijo v nezadovoljstvo z videzom, kar lahko negativno vpliva na samopodobo in duševno zdravje najstnikov. Raziskava, ki so jo opravili v ZDA leta 2022, je pokazala, da so pacienti, ki so izbrali kirurge brez ustreznih kvalifikacij, pogosteje poročali o nezadovoljivih rezultatih³⁴.
- Povečana potreba po revizijskih operacijah, ki so posledica neuspešno ali slabo izvedenih operacij, v posledici česar je treba opraviti popravke, torej dodatne operacije, kar je lahko podlaga za nove zaplete. V raziskavi, opravljeni v ZDA, katere rezultati so bili objavljeni marca 2024, je bilo ugotovljeno, da so revizijski posegi pogostejši pri pacientih, ki so izbrali kirurge brez ustrezne izobrazbe³⁵.
- Psihološki vplivi (nezadovoljstvo z rezultati ali zapleti) lahko pri najstnikih povzroči psihološke težave, kot so depresija, tesnoba ali telesna dismorfija, kar potrjujejo tudi novejša raziskave, in sicer, da obstaja povezava med nezadovoljivimi estetskimi rezultati in povečanim tveganjem za duševne motnje³⁶.

---

³³ Smiselno, spletne strani <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29064922/> (Ryan P Ter Louw and Maurice Y Nahabedian, Prepectoral Breast Reconstruction, november 2017), <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37285211/> (Giovanna Pires Jessica L Marquez, Stanley Memmott, Jack D Sudduth, Whitney Moss, Devin Eddington, Gregory Hobson, Fatma Tuncer, Jayant P Agarwal, Alvin C Kwok, Early Complications after Prepectoral Tissue Expander Placement in Breast Reconstruction with and without Acellular Dermal Matrix, Junij 2024), <https://ryokohamaguchi.carbonmade.com/projects/7250430> (Ryoko Hamaguchi, M. D., Plastic Surgery), dostop januar 2025.

³⁴ National Library of Medicine, Shirley Chen, Benjamin C Park, Alan T Makhoul, Galen Perdakis, Catherine M Hammack-Aviran, Brian C Drolet, Patient Perspectives on Selecting an Academic Aesthetic Surgeon: A Qualitative Analysis, december 2023 (spletna stran <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38079315/>), januar 2025.

³⁵ National Library of Medicine, Revision Rates in Cosmetic Plastic Surgery with and without Resident Involvement, Ashley Newman, Antonina R Caudill, Eleanor Ball, Steven P Davison, marec 2022.

³⁶ National Library of Medicine, James B Kirkbride, Deidre M Anglin, Ian Colman, Jennifer Dykxhoorn, Peter B Jones, Praveetha Patalay, Alexandra Pitman, Emma Sonesson, Thomas Steare, Talen Wright, Siân Lowri Griffiths, The social determinants of mental health and disorder: evidence, prevention and recommendations, januar 2024 (spletna stran <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10786006/>), dostop januar 2025.

Za zmanjšanje tveganj je ključnega pomena, da najstniki in njihovi starši temeljito preverijo kvalifikacije in izkušnje lepotnega kirurga ter se prepričajo, da je kirurg certificiran s strani ustreznih medicinskih organov.

2 METODOLOGIJA DELA

Za zbiranje podatkov o plastičnih operacijah med najstniki sem uporabila kombinacijo kvalitativnega, ki temelji na intervjuju s plastičnim kirurgom, in kvantitativnega pristopa, ki je bil izveden s pomočjo ankete med najstniki.

2.1 Intervju

Intervju sem opravila s primarijem Erikom Vrabičem, dr. med., ki ima dolgoletne izkušnje na področju plastične in rekonstruktivne kirurgije, izobraževal pa se je tudi v tujini. Namen intervjuja, ki sem ga 17. 12. 2024 opravila v zdravnikovi ordinaciji, je bil pridobiti mnenje strokovnjaka z obravnavanega področja. Intervju je zajemal 13 vprašanj, ki so se nanašala na mnenje primarija in njegov pogled na plastične operacije med najstniki. Intervju je trajal okrog 30 minut.

2.2 Anketa

Anketo sem izvedla januarja 2025 med 64 najstniki, starimi večinoma 13 in 14 let iz različnih krajev Slovenije. Najstnike, prijatelje in znance sem k izpolnjevanju ankete povabila preko aplikacije SnapChat. Anketa je zajemala 18 vprašanj, ki so pokrivala področje plastičnih operacij, vpliv družbenih omrežij, seznanjenost najstnikov s posledicami morebitnih plastičnih operacij itd.

Podatke sem analizirala na način, da sem podatke, zbrane pri intervjuju povzela, pri analizi sem opravila osnovno statistično analizo in prikazala rezultate v tabelah in grafih. Vse zbrane podatke sem med seboj tudi primerjala. S takšnim načinom, kombinacijo intervjuja s strokovnjakom z dolgoletnimi izkušnjami, tudi na področju plastične estetske kirurgije, uporabljene na najstnikih, in ankete, opravljene med najstniki, sem dobila poglobljen vpogled v obravnavano temo in njeno celovito razumevanje.

3 REZULTATI

V nadaljevanju je povzetek intervjuja z zdravnikom kirurgom, ki opravlja lepotne operacije. Prikazani ter opisani so tudi rezultati ankete, ki se je januarja letos izvedla med najstniki iz različnih krajev po Sloveniji.

3.1 Intervju s kirurgom

Primarij Erik Vrabič, dr. med., je specialist plastične, rekonstrukcijske, estetske in splošne kirurgije.

Kakšno je vaše splošno mnenje o lepotnih operacijah pri najstnikih?

Kirurg je poudaril, da se mu zdijo pri najstnikih smiselne tiste lepotne operacije, ki odpravljajo neke prirojene nepravilnosti. Ostale pa ne, saj pri najstnikih ne obstajajo takšne estetske spremembe, ki bi zahtevale operativne posege, torej, da bi bilo treba kaj spreminjati »na boljše«. Mlado telo je zagotovo najlepše in ga običajno ni treba spreminjati. Sicer pa pri najstnikih »spreminjajo« na primer štrleča ušesa, prirojene anomalije. V teh primerih gre za funkcionalne in estetske operacije, npr. če je na roki več prstov in je odvečni moteč ter za estetske operacije npr. štrleča ušesa, priveski na ušesih idr. Druge operacije med najstniki (14-15 let) niso niti priporočljive. Korekcija nosu naj bi se opravljale po 16 letu, ko se telesni razvoj zaključi. Kirurg priporoča, da se korekcije nosu ali kakšna druge estetske operacije opravijo po 18 ali 19 letu, ko je telo psihično in fizično popolnoma razvito. Nadalje je kirurg pojasnil, da v ordinacijo pogosto pridejo starši z otroki (štiri do pet let) s štrlečimi ušesi. Tem staršem priporoča, se operacijo odložijo do takrat, ko se bo otrok sam sposoben odločiti, ali si operacijo sploh želi, čeprav so v zvezi s tem v strokovni javnosti deljena menja. Nekateri zastopajo stališče, da je štrleča ušesa pri otrocih smiselno korigirati še pred vstopom v šolo, ker se bodo vrstniki iz njega norčevali, drugi temu nasprotujejo.

Kakšno vlogo imajo lepotne operacije v sodobni družbi med najstniki in starejšimi?

Kirurg je pojasnil, da imajo izjemno veliko vlogo, dejansko preveliko. Sodobna družba je danes nagnjena k marketingu in marketing nam v veliki meri usmerja življenje in žal tudi mnogokrat v negativni smeri. Tako je tudi pri estetskih posegih. Ta ekstremno agresiven marketing ljudi

sili v vse več nepotrebnih posegov in je tako marsikateri estetski obseg nepotreben, saj ne privede do bistvenega izboljšanja oz. nekateri posegi celo poslabšajo začetni izgled npr. ekstremno povečevanje ustnic, «umetno napolnjen obraz». Vprašanje je, kaj je še estetsko. Pri najstnikih ljudeh, kjer je telo v bistvu v najboljši fazi razvoja in v dobri kondiciji pa ni smiselno kaj dosti popravljat. Največkrat pa se pri najstnikih popravljajo štrleča ušesa, nosovi (centralni del obraza, če nekoga moti je to smiselno narediti), pri ženskah dojke (če je ženska nesrečna z majhnimi dojkami). Žal pa najstniki že pri prvih gubicah prihajajo z željo po zmanjšanju, odpravi gubic, liposukciji, nastanek obojega pa je dostikrat razlog zaradi načina življenja, prehranjevanja. Takšni posegi so nepotrebni, saj je vsak kirurški poseg v telo lahko tudi rizičen in lahko pusti trajne negativne posledice. Žal se tega ljudje premalo zavedajo.

Kašen delež vaših pacientov predstavljajo najstniki?

Kirurg je pojasnil, da je delež najstnikov, starost okrog 14, 15 in 16 let, predstavlja manj kot 10 %. V teh primerih gre za operacije kot so korekcije uhljev, pigmentne spremembe na koži, razni izrastki na koži, prirojene anomalije ipd. Več takšnih zadev obravnavajo v javnih ustanovah, na primer v Univerzitetnem kliničnem centru. Prav tako pa se določene zadeve, na primer prirojene anomalije, urejajo preko napotnice ter je tako teh primerov, posledično v zasebnem, samoplačniškem sektorju, manj.

Kakšen vpliv imajo družbena omrežja na motivacije, da si najstniki »recimo gredo kaj popraviti«?

Kirurg je povedal, da imajo družbena omrežja na najstnike prevelik vpliv. Žal mnogokrat ta družbena omrežja na splošno, kjer tudi gre za marketing, diktirajo neke modne trende, kar ni vedno pozitivno oziroma gre vse bolj v negativni smeri.

Ali imajo najstniki podporo staršev, ko pridejo?

Kirurg je pojasnil, da najstniki, ki pridejo v ordinacijo, imajo podporo staršev. Namreč, za posege, kot je povečevanja ustnic s polnili ali pa za kakšne kirurške posege, mora imeti mladoletna oseba privolitev staršev. To pomeni, da je oseba, na kateri se bo opravil poseg oziroma operacija, seznanjena s tem, kaj se bo delalo, na kakšen način se bo naredilo, kakšen bo predviden končni rezultat in kakšni so lahko predvideni zapleti. In v takih primerih morajo starši tudi to podpisati. Sklepamo lahko torej, da če starš pride z najstnikom in privolitev

oziroma izjavo podpiše, najstnika pri tem podpira. Obstajajo pa tudi primeri, ko starš poskuša odvrniti najstnika od nekega posega, vendar pa ga na koncu zaradi vztrajanja najstnika starš podpre.

Kakšne psihološke posledice pa lahko imajo najstniki po teh operacijah?

Kirurg je opisal, da so zaželene pozitivne posledice, torej da se bo nekdo počutil bolj samozavestno, da bo bolje funkcioniral. To je namen teh estetskih posegov, ne samo pri najstnikih, temveč tudi pri ostali populaciji. Pri najstnikih je problem, da pogosto ne razumejo pred samim posegom, kaj lahko pričakujejo in kaj bo na koncu nastalo in kaj »operacija potegne s sabo«, na primer da je treba po operaciji počivati, da si omejen v vsakodnevnih aktivnostih, ne zavedajo se trajnih posledic, ki jih operacija pusti, na primer brazgotine na koži (po vsaki operaciji na mestu, kjer zarežemo v kožo, bo trajno ostala brazgotina). Če se oseba tega ne zaveda, potem ni primerna za operacijo. Včasih je pred samo operacijo tudi kirurgom težko prepoznati, ali najstnik to razume ali ne. Sam je namreč obravnaval primer, ko so se starši po operacijah z najstnikom vračali na kontrole in govorili, da rezultat operacije ni bil takšen, kot je najstnik pričakoval. V povprečju najstniki manj razumejo te zadeve kot odrasla oseba, ki je psihično in fizično zrela, čeprav tudi vsi odrasli posledic takšnih operacij ne razumejo in imajo nerealna pričakovanja.

Kakšna so tveganja pri lepotnih operacijah najstnikov?

Kirurg je pojasnil, da so tveganja pri lepotnih operacijah najstnikov enaka kot pri drugih osebah, je pa tveganje manjše, saj je mlado in zdravo telo najbolj sposobno prenašati dodatne obremenitve. Operacija je za telo obremenitev in telo oslabi, zaradi česar se mora rehabilitirati, ker pa gre pri najstnikih hitreje.

Ali vedno zahtevate soglasje staršev pri lepotnih operacijah najstnikov?

Kirurg je pojasnil, da pri lepotnih operacijah najstnikov vedno zahtevajo soglasje staršev. Takšno soglasje je obvezno, saj v nasprotnem primeru gre za strokovno napako. Soglasja morajo biti in so vedno bolj pomembna, tudi v sodnih sporih, do katerih v manjšem številu tudi prihaja. Soglasje mora biti napisano in podpisano. Pomembno pa je tudi zaupanje med zdravnikom in pacientom.

Ali lahko pride do kakšnih dolgotrajnih posledic zaradi operacij?

Kirurg je pojasnil, da po operativnih posegih lahko pride do dolgotrajnih posledic, ki se odražajo ne samo kot slabši rezultat od pričakovanega, temveč pride tudi do zapletov, npr. odmrtja delov kože ipd. V takšnih primerih gre za trajne poškodbe, ki jih je težko popraviti.

Kakšen nasvet bi dali najstnikom, ki imajo želje po lepotnih operacijah?

Kirurg je povedal, da naj so želje najstnikov realne. Pri osebah, ki so že opravile operacije, naj se pozanimajo, kakšne so njihove izkušnje, posvetujejo pa naj se tudi s strokovnjakom. Če slednji odsvetuje poseg, je to smiselno upoštevati.

Mislite, da se bo v prihodnosti odnos do plastičnih operacij spremenil? Tudi v smislu strožjega nadzora ter lažje dostopnosti?

Kirurg je mnenja, da bodo plastične operacije verjetno bolj dostopne. Smiselno pa bi bilo strožje nadzorovanje takšnih posegov. Če bodo trendi ostali takšni, kot so, bodo želje najstnikov in odraslih po teh operacijah še pogostejše.

Kaj bi morali najstniki po vašem mnenju vedeti, preden se odločijo za lepotne operacije?

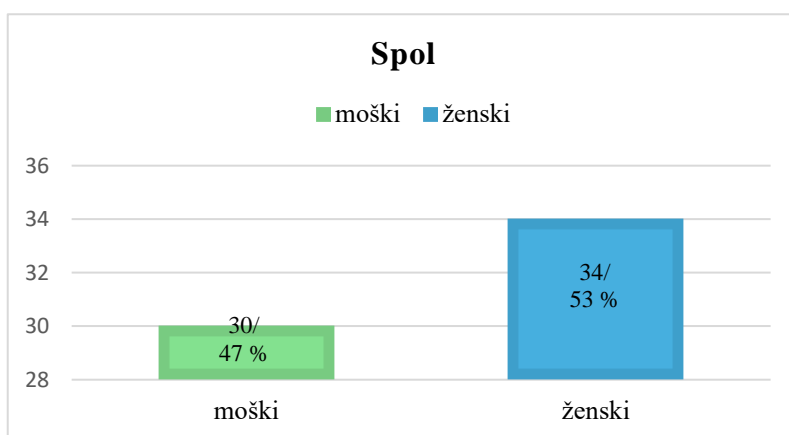
Kirurg meni, da se morajo najstniki zavedati, da pri lepotnih operacijah gre za poseg v telo, ki lahko prinese začasne ali trajne posledice. Razumeti morajo tudi, kaj sploh želijo in si poskušajo predstavljati, kaj je končen rezultat. O tem se je treba pogovoriti tudi s strokovnjakom, ki lahko pove, kaj sploh lahko naredi, torej ali je sploh mogoče uresničiti želje najstnika, na primer da najstniku pojasni, da je pred samo operacijo težko odgovoriti na vprašanje, če lahko skrajša, zoža ipd. nos tako, kot želi najstnik.

3.2 Rezultati ankete

V nadaljevanju je prikaz rezultatov opravljene ankete med 64 najstniki obeh spolov, iz različnih koncev Slovenije.

Graf 1: Spol anketiranca

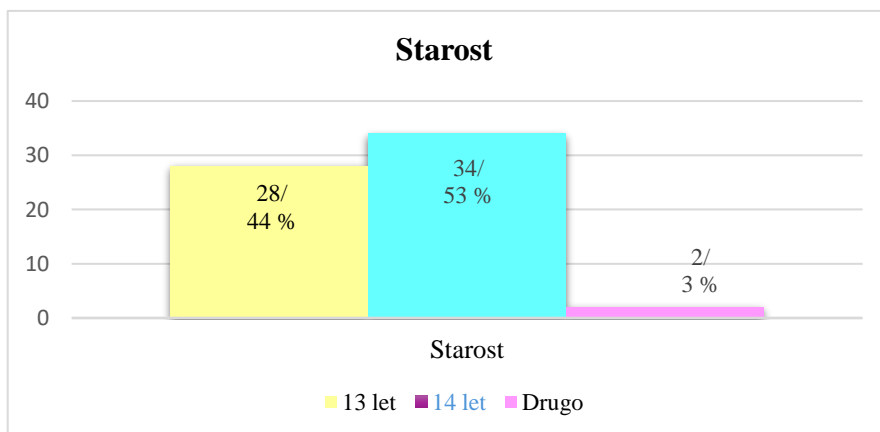
Iz podatkov prikaza je je na odgovarjalo pri čemer %, osebe

grafičnega razvidno, da vprašanja 64 najstnikov, večji del, 53 predstavljajo ženskega, 47

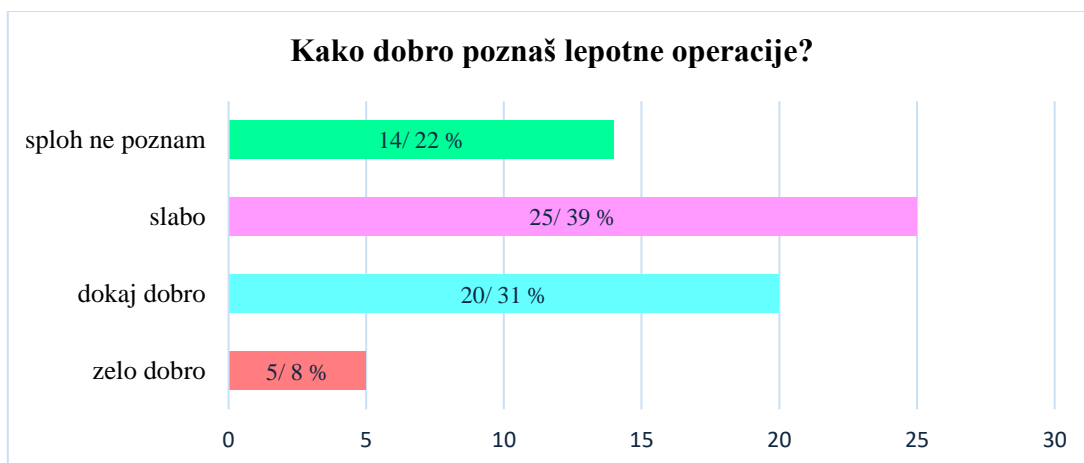
% pa moškega spola. Zaključujem, da sta oba spola uravnoteženo zastopana.

Graf 2: Starost

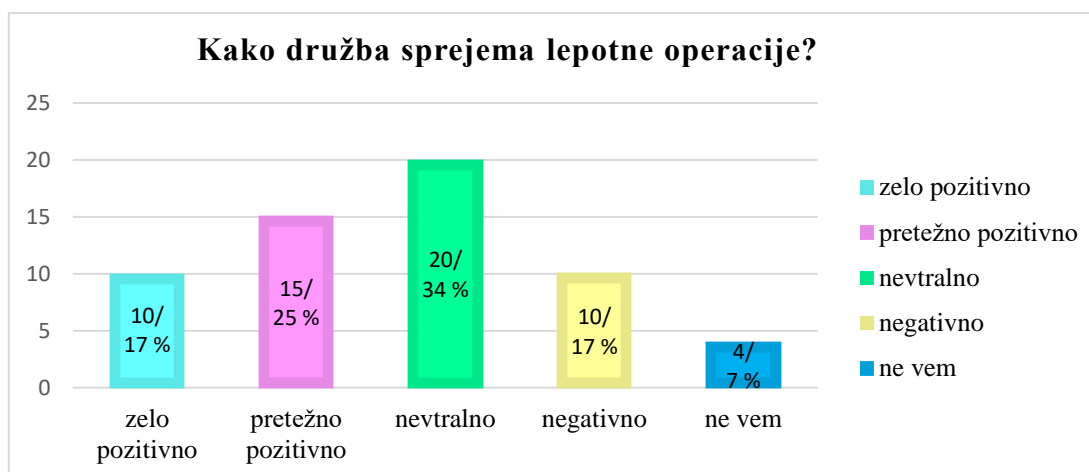
Večina anketirancev, 53 %, je starih 14 let, sledijo 13-letniki, ki predstavljajo 44 %. Anketna vprašanja je torej izpolnjevala skupina najstnikov, starih od 13 do 14 let. Le 3 % pa pripadajo drugi starosti, kljub temu pa sodijo v skupino najstnikov.

Graf 3: Poznavanje lepotnih operacij

Večina najstnikov, dobrih 39 %, je mnenja, da slabo poznajo lepotne operacije. Z 31 % sledijo tisti, ki so mnenja, da jih poznajo dokaj dobro, 8 % jih pozna zelo dobro. Odstotek najstnikov, ki sploh ne poznajo lepotnih operacij, pa je skoraj 22 %. Povzeti je, da je samokritičnost najstnikov glede poznavanja lepotnih operacij dokaj nizka, saj so svoje poznavanje lepotnih operacij kot dokaj dobro ali zelo dobro ocenili v visokem deležu, 39 %. Predvidevam pa, da gre v tem primeru le za površno poznavanje lepotnih operacij, ki pa ne zajema znanja ali večje ozaveščenosti o morebitnih negativnih posledicah lepotnih operacij. To pa nakazuje na potrebo po dodatnem ozaveščanju o tej temi.

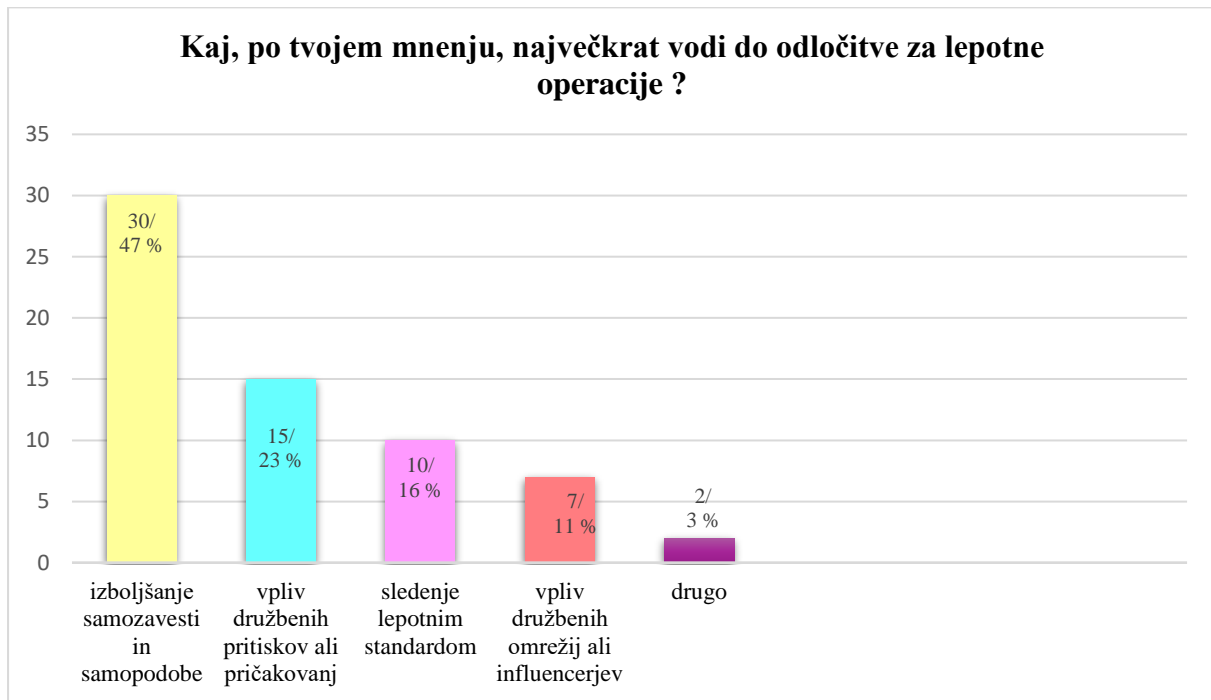
Graf 4: Sprejemanje lepotnih operacij v družbi

Na to vprašanje jih je od 64 vprašanih odgovorilo le 59. Od tega se je največ najstnikov, kar 34 %, opredelilo, da družba »nevtravno« sprejema lepotne operacije, skupno 42 % pa se jih je opredelilo, da so lepotne operacije sprejete zelo pozitivno ali pretežno pozitivno. Le 17 % jih

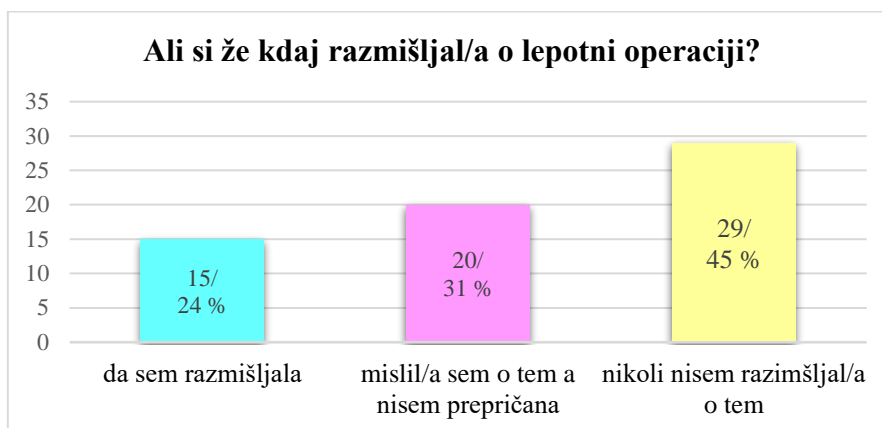
je mnenja, da so sprejete negativno. Na podlagi podatkov zaključujem, da večina najstnikov do lepotnih operacij nima negativnega pogleda in jih sprejema, kar smiselno potrjujejo tudi podatki iz tabele št. 16 iz katerih izhaja, da bi v primeru odločitve za lepotno operacijo, kar 80 % najstnikov spremenilo kakšen del svojega telesa.

Graf 5: Razlogi za lepotne operacije

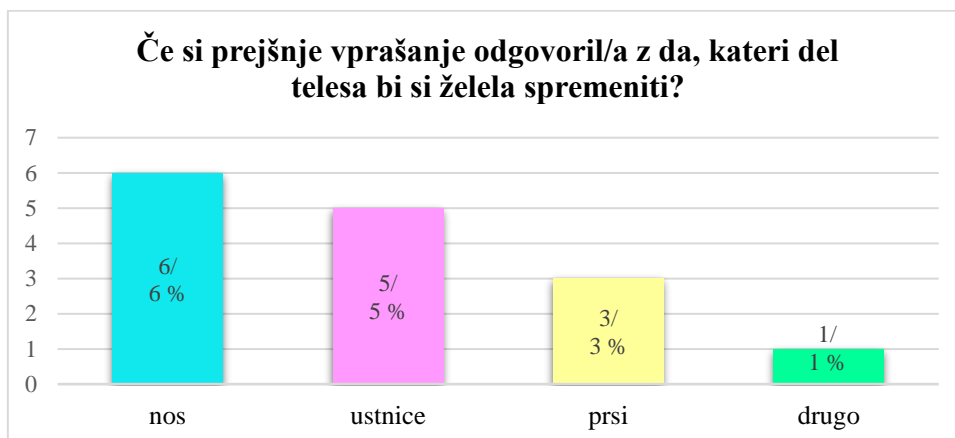
Poglavitni razlog vprašanih, ki po mnenju večine najstnikov, 47 %, vodi k odločitvi za lepotno operacijo, je izboljšanje samozavesti ali samopodobe. Sledijo ostali dejavniki (družbeni pritiski in pričakovanja v 23 %, sledenje lepotnim standardom v 16 %, vpliv družbenih omrežij v 11 %, za drug razlog, ki pa ga niso navedli, se je odločilo 3 %). Ne glede na te podatke pa menim, da so poglavitni razlog vplivi družbenih omrežij, posledica prevelikega zadrževanja na družbenih omrežjih pa je nizka samopodoba. Temu na nek način pritrjujejo tudi podatki iz grafa št. 10, iz katerih je razvidno, da je kar 70 % najstnikov mnenja, da družbeni mediji močno ali zelo močno vplivajo na predstavo najstnikov o idealnem videzu, posledično torej tudi na njihovo slabo samopodobo in razmišljanje ter odločanje o lepotnih operacijah.

Graf 6: Želja po lepotni operaciji

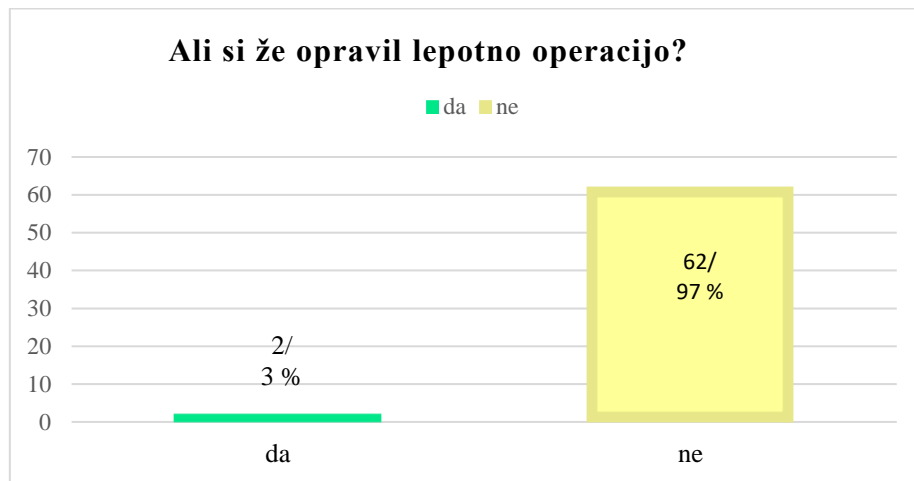
Podatki ankete kažejo, da je 24 % najstnikov že razmišljalo o lepotnih operacijah, najvišji odstotek, 45 %, o tem ni razmišljalo. Odstotek tistih, ki meni, da so razmišljali o lepotnih operacijah, niso pa prepričani je kar visok, 31 %, verjetno zato, ker niso prepričani, kaj ta pojem lepotnih operacij sploh zajema.

Graf 7: Kateri del telesa si želiš spremeniti?

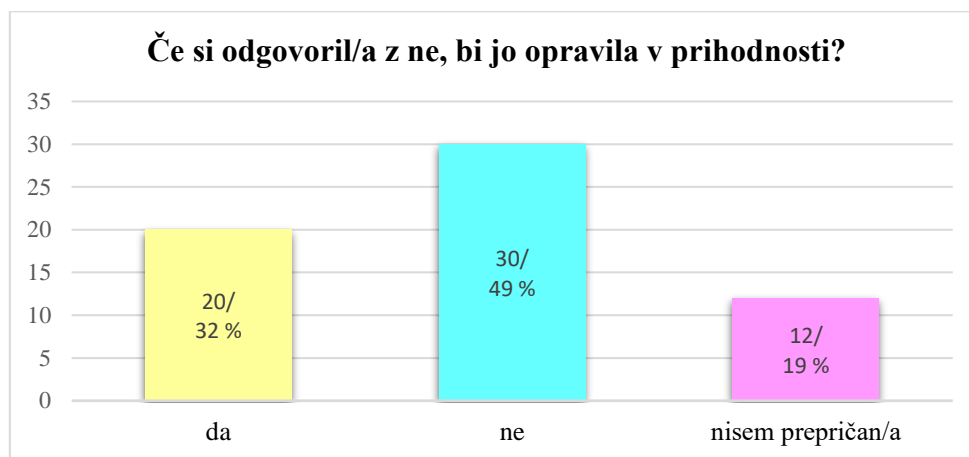
Od 23 % najstnikov, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili, da so že razmišljali o lepotnih operacijah, bi jih največ spremenilo nos, sledi sprememba ustnic, prsi in drugih delov telesa. Podobno mnenje najstnikov je prikazano v grafu št. 16, kjer jih je večina odgovorila, da bi si spremenila obraz, sledi sprememba prsi in kože.

Graf 8: Si že opravil lepotno operacijo?

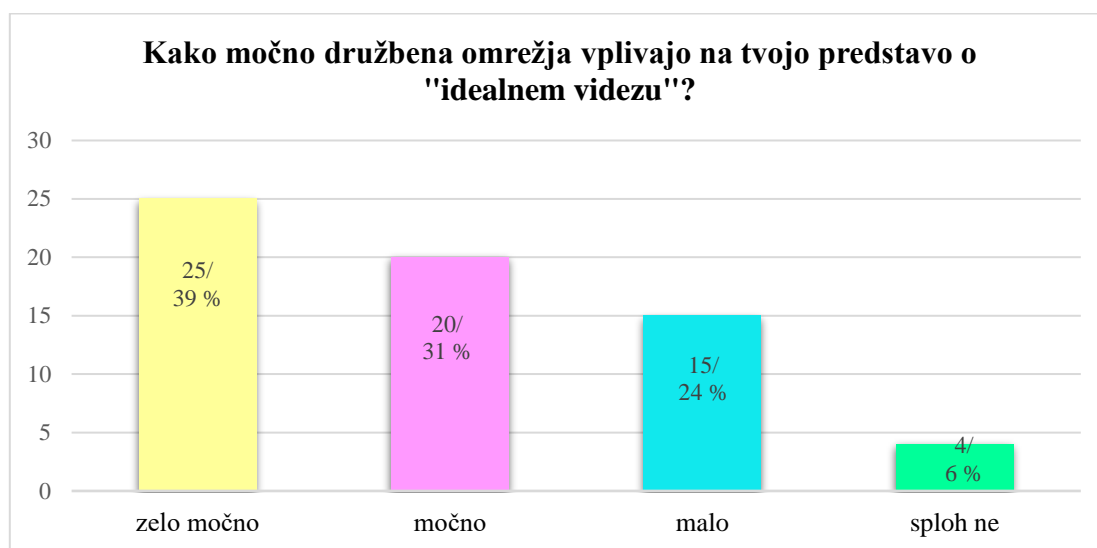
Rezultati kažejo, da velika večina anketirancev, 97 %, lepotne operacije še ni opravila. Takšen rezultat je glede na starost anketiranih oseb pričakovan.

Graf 9: Želja po lepotni operaciji

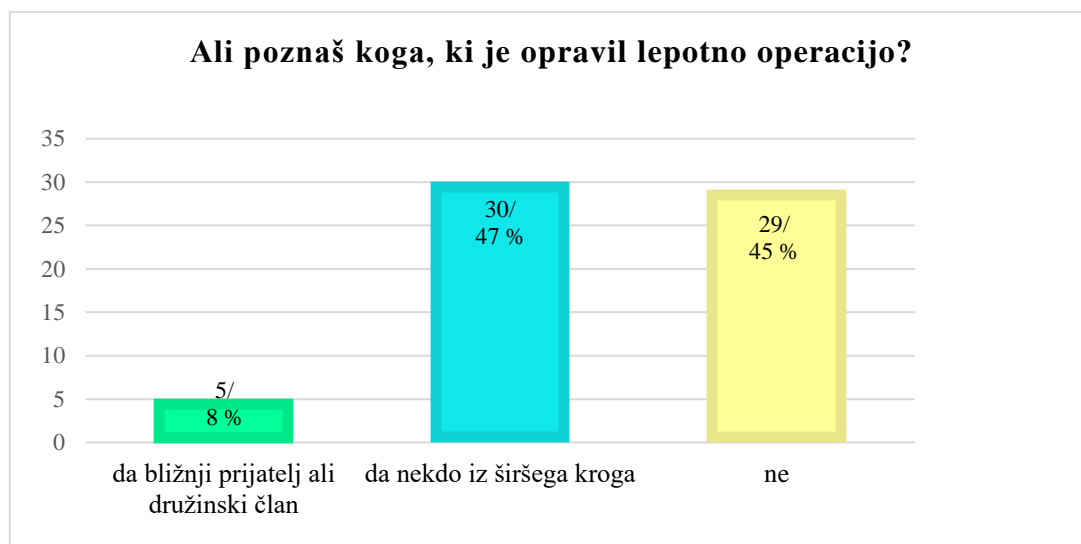
Na navedeno vprašanje je odgovorilo 62 vprašanih. Od teh bi v prihodnosti lepotno operacijo opravilo 32 % vprašanih, kar 19 % pa jih v to ni prepričanih. Večina, ki predstavlja 49 %, takšne operacije ne bi opravila.

Graf 10: Vpliv družabnih omrežij na lepotne operacije

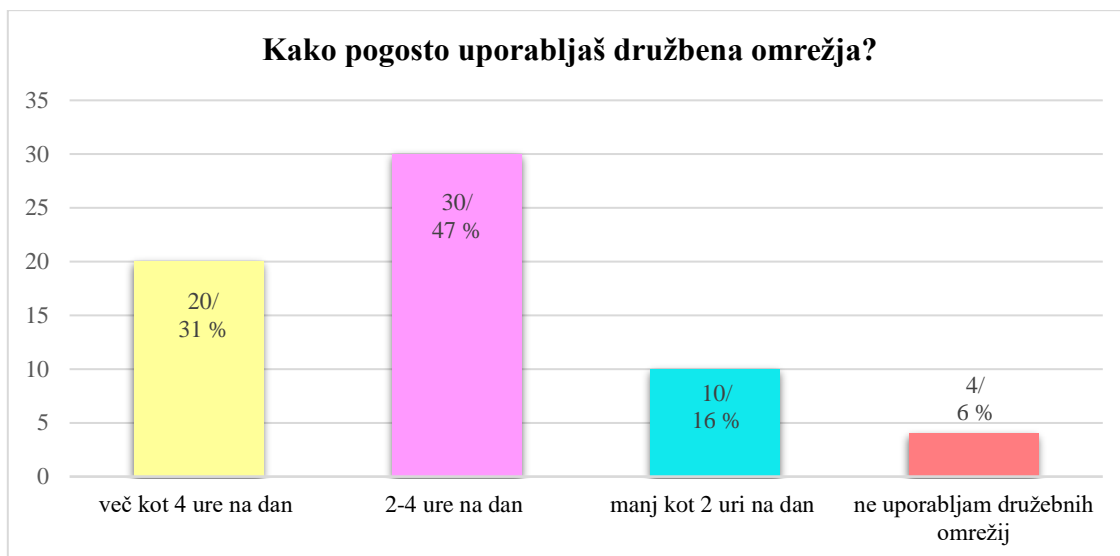
Večina vprašanih, skupno 70 %, jih meni, da družbena omrežja zelo močno ali močno vplivajo na njihovo predstavo o idealnem videzu. Le 6 % pa jih je mnenja, da družbeni mediji tega vpliva nimajo. Ob razlagi teh rezultatov je treba upoštevati, da jih enak odstotek, torej 6 %, družbenih omrežij sploh ne uporablja (glej graf št. 12.).

Graf 11: Razširjenost lepotnih operacij med prijatelji in kolegi

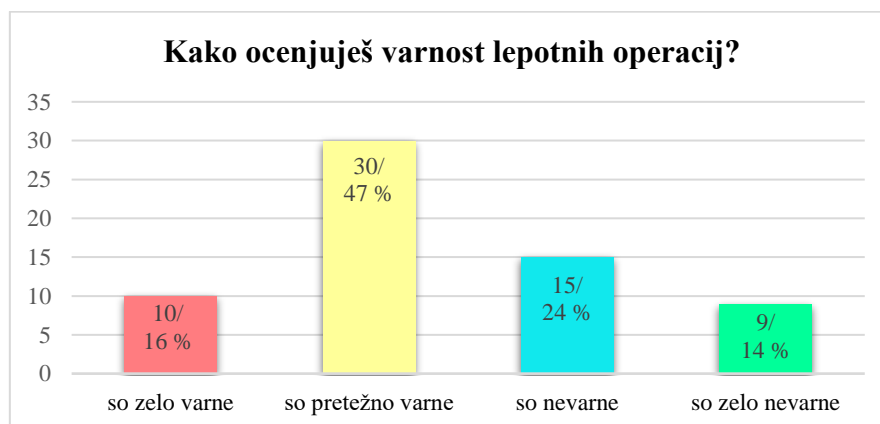
Iz rezultatov je razvidno, da 47 % najstnikov iz širšega kroga ljudi pozna nekoga, ki je opravil lepotno operacijo, le 8 % jih pozna prijatelja ali družinskega člana in 45 % odstotkov najstnikov predstavlja delež, ki ne pozna nobene osebe, ki je imela lepotno operacijo.

Graf 12: Uporaba družabnih omrežij

Rezultati kažejo, da večina vprašanih (47 %) preživi na družbenih omrežjih 2-4 ure na dan, sledi 31 % z več kot štirimi urami na dan. Le 16 % jih družbena omrežja uporablja manj kot 2 uri dnevno, le 6 % vprašanih sploh ne uporablja družbenih omrežij. Na podlagi zbranih podatkov torej lahko povzamemo, da večina anketiranih najstnikov na družbenih omrežjih preživi več kot dve uri dnevno.

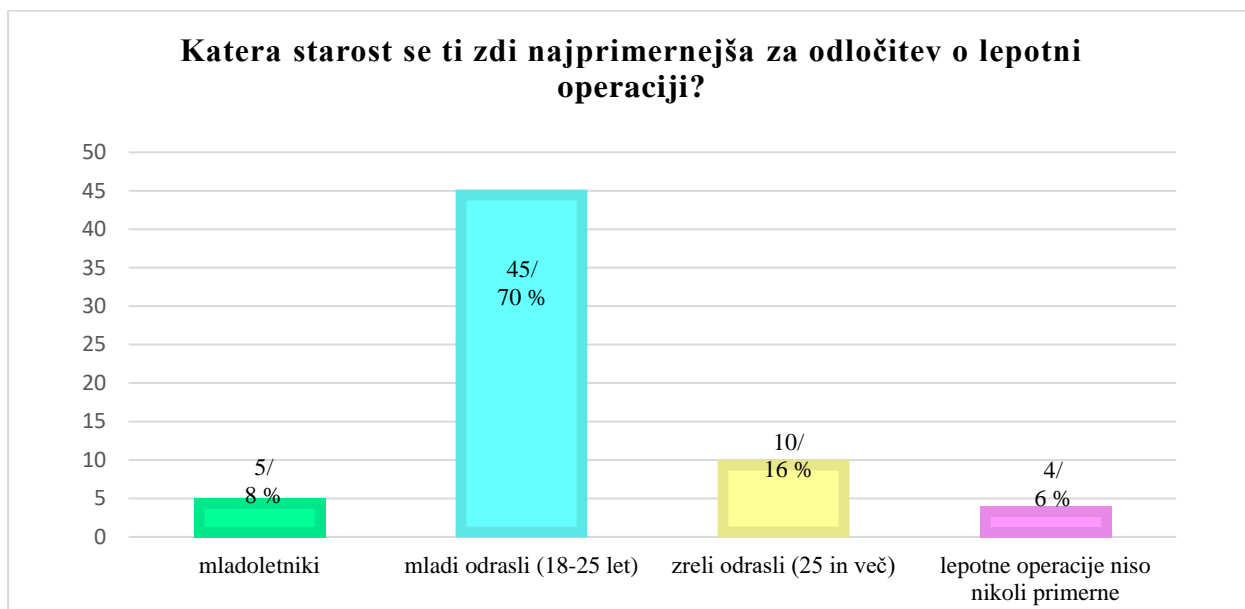
Graf 13: Varnost lepotnih operacij

Večina anketiranih, kar 47 %, je mnenja, da so lepotne operacije pretežno varne, 16 % jih meni, da so zelo varne, sledijo pa tisti, ki so mnenja, da so nevarne, in sicer v 24 % ali zelo nevarne v 14 %. Glede na skupni odstotek vprašanih, ki so mnenja, da so lepotne operacije zelo ali

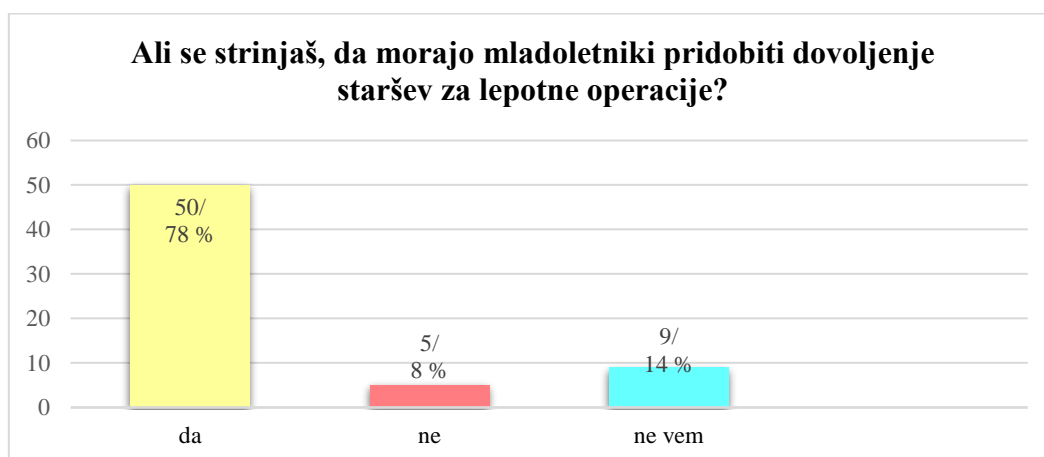
pretežno varne (63 %), lahko sklepamo, da večina najstnikov ni seznanjena z možnimi tveganji pri lepotnih operacijah.

Graf 14: Primerna starost za lepotno operacijo

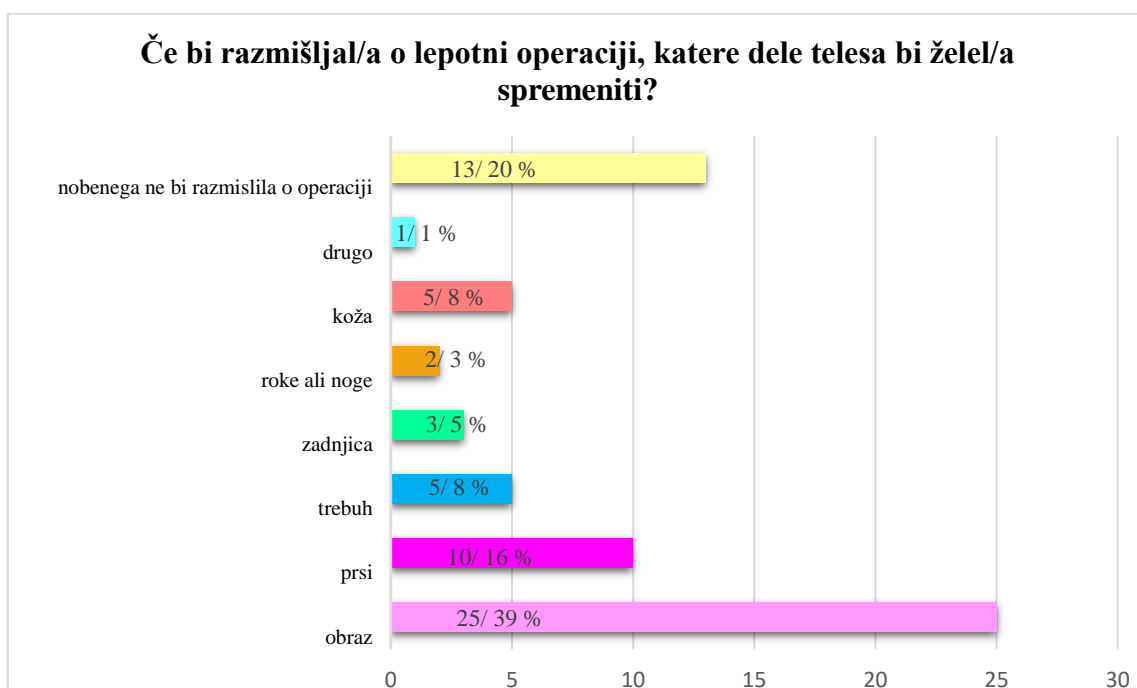
Iz grafičnega prikaza je razvidno, da se večini anketiranih zdi najprimernejša starost pri odločanju o lepotnih operacijah med 18 in 25 letom, saj to mnenje deli kar 70 % vprašanih. Sledijo odrasli, stari 25 in več z 16 %, mladoletniki s 8 % in le 6 % vprašanih je mnenja, da lepotne operacije niso nikoli primerne. Rezultati so zanimivi, glede na to, da je večina najstnikov mnenja, da je najprimernejša odločitev o lepotni operaciji v starosti med 18 in 25 leti glede na to, da je v tem starostnem obdobju telo še mlado, brez gubic ali morebitnih »lepotnih napak«. Pričakovala bi, da se bo najvišji odstotek vprašanih odločil za starostno skupino po 25 letu. Presenečenje predstavlja tudi nizek odstotek najstnikov, ki so mnenja, da lepotne operacije sploh niso primerne. Sklepati je torej, da takšen odstotek kaže na zelo nizko samopodobo najstnikov.

Graf 15: Dovoljenje staršev za izvedbo lepotnih operacij

Večina, kar 78 % anketiranih, se jih strinja, da najstniki potrebujejo dovoljenje staršev za lepotne operacije, le 14 % pa jih je nasprotnega mnenja. Zaključim lahko, da so mladi seznanjeni, da je za lepotne operacije potrebno privoljenje staršev.

Graf 16: Kateri dele telesa bi si spremenili?

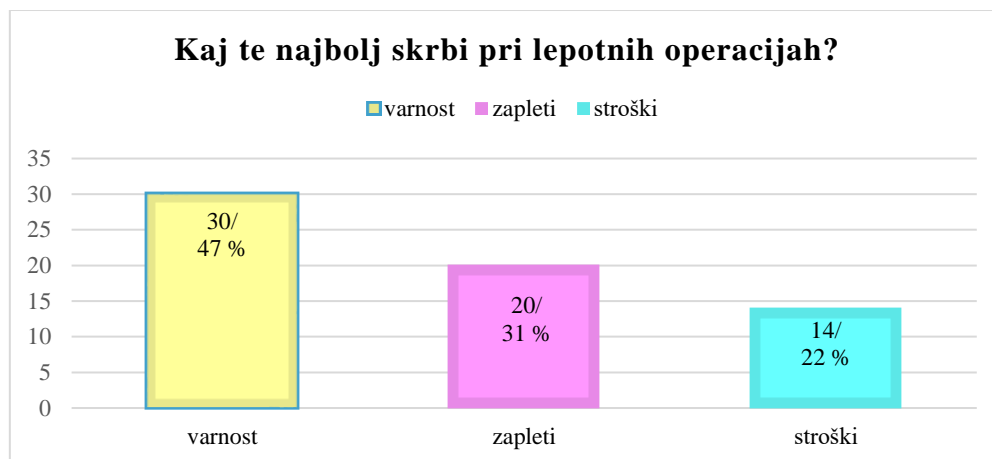

Večina anketiranih, 39 %, bi želela spremeniti obraz, sledijo tisti, ki ne bi spremenili nobenega dela telesa z 20 %, kar 16 % bi si spremenila prsi, 8 % kožo in trebuh, sledijo sprememba

zadnjice s 5 %, sprememba rok ali nog s 3 %, le 1 % vprašanih pa bi spremenil kakšen drug del telesa. Rezultati so dokaj pričakovani, predvsem glede deleža pri želji po spremembi obraza glede na to, da so anketiranci najstniki, ki jim je v obdobju odraščanja na prvem mestu izgled, pri čemer je mišljen obraz. Sledi želja po spremembi prsi, pri čemer je treba upoštevati, da na nižji odstotek pri želji po spremembi prsi vpliva tudi dejstvo, da so med anketiranimi tudi fantje, ki predstavljajo 47 %. Menim, da bi v primeru, če bi na anketna vprašanja odgovarjale samo punce, bil ta odstotek bistveno višji. Prav tako je treba poudariti, da je le 20 % najstnikov izrazilo mnenje, da z lepotno operacijo ne bi spremenili nobenega dela telesa.

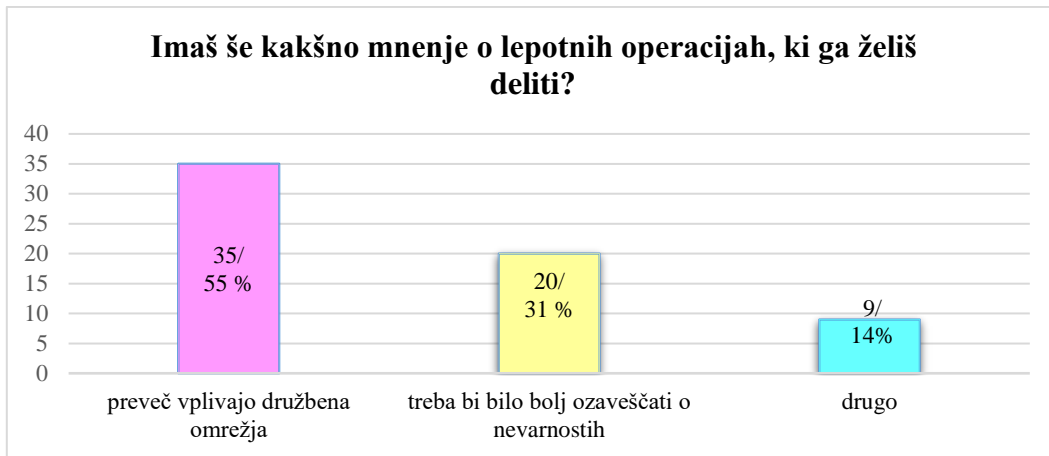
Zaključimo lahko, da je kar 80 % najstnikov tako nezadovoljnih s svojim videzom, da bi ga spremenili, kar kaže na zelo slabo samopodobo najstnikov.

Graf 17: Skrbi pred izvedbo lepotne operacije

Večino anketiranih, 47 %, najbolj skrbi varnost pri opravi lepotnih operacij, sledi skrb z zapleti z 31 %, na zadnjem mestu pa je skrb za stroške z 22 %. Na podlagi takšnih rezultatov je sklepati, da so najstniki vsaj minimalno seznanjeni s tveganji, ki so lahko posledica lepotnih operacij.

Graf 18: Mnenje o lepotnih operacijah

Večina, kar 55 % anketiranih, je mnenja, da imajo družbena omrežja prevelik vpliv na mnenje o lepotnih operacijah in 31 % jih je mnenja, da je potrebno boljše ozaveščanje o nevarnostih lepotnih operacij.

4 RAZPRAVA

S pomočjo pridobljenih rezultatov sem hipoteze, postavljene na začetku raziskovanja, ovrgla ali potrdila.

4.1 Potrditev in zavrnitev hipotez

➤ **Hipoteza 1: Družbena omrežja pomembno vplivajo na odločitev najstnikov za lepotne operacije.**

Ugotovila sem, da rezultati ankete in raziskav kažejo, da družbena omrežja, kot so Instagram, TikTok in Snapchat, ustvarjajo in promovirajo ideale lepote, ki na najstnike izvajajo pritisk, da se prilagodijo tem standardom. Mnogi najstniki poročajo, da se počutijo neprivlačne zaradi primerjanja z vplivneži in znanimi osebnostmi, kar pogosto vodi do želje po spremembah videza, vključno z lepotnimi operacijami. Algoritmi teh platform še dodatno poudarjajo tovrstne vsebine, kar krepi njihov vpliv na najstnike. V posledici navedenega hipotezo *potrdim*.

➤ **Hipoteza 2: Večina najstnikov, ki se odločijo za lepotne operacije, to stori zaradi nizke samozavesti in želje po boljšem zunanjem videzu.**

Ugotovila sem, da večina najstnikov, ki se odločijo za lepotne operacije, to stori zaradi nizke samozavesti in želje po boljšem zunanjem videzu.

Potrditev hipoteze: Zbrani zapisi in rezultati ankete potrjujejo, da je nizka samozavest eden ključnih dejavnikov, ki najstnike vodi k razmisleku o lepotnih operacijah. Najstniki, ki imajo negativno samopodobo, pogosto verjamejo, da jim sprememba zunanjega videza lahko prinese večjo samozavest in družbeno sprejetost. Čeprav so lepotne operacije lahko začasna rešitev za izboljšanje samozavesti, pa lahko psihološke težave ostanejo nerešene.

➤ **Hipoteza 3: Starši imajo ključno vlogo pri odločitvi najstnikov za lepotne operacije, bodisi s podporo bodisi z omejevanjem.**

Hipotezo delno ovržem: Čeprav imajo starši lahko določen vpliv na odločitve najstnikov, raziskave kažejo, da so prijatelji, družbeni krogi in vplivneži pogosto bolj odločilni dejavniki.

Najstniki, ki želijo opraviti lepotno operacijo, v nekaterih primerih skrivajo svoje želje pred starši ali pa iščejo načine, kako njihove omejitve preseči. Starši sicer lahko igrajo vlogo v obliki podpore ali nasprotovanja, vendar to pogosto ni ključno pri dokončni odločitvi. Nesporno pa je, da se najstniki do polnoletnosti sami ne morejo odločati o opravi lepotnih operacij, saj rabijo privolitev staršev, prav tako pa večina najstnikov ne razpolaga z zadostnimi denarnimi sredstvi za plačilo lepotnih operacij.

- **Hipoteza 4: Najstniki pogosto ne razumejo vseh zdravstvenih in psiholoških tveganj, povezanih z lepotnimi operacijami.**

Hipotezo *potrdim*: Večina najstnikov nima dovolj informacij o tveganjih in dolgoročnih posledicah lepotnih operacij. Informacije, ki so na voljo na spletu in družbenih omrežjih, so pogosto nepopolne ali pristranske ter poudarjajo le pozitivne vidike posegov in ne negativnih posledic ter zapletov. Najstniki pogosto podcenjujejo zdravstvena tveganja, kot so okužbe, zapleti med posegom ali negativni psihološki učinki, kot je obžalovanje. Prav tako se ne zavedajo, da lahko posegi vodijo do dodatnih operacij ali dolgotrajne odvisnosti od estetskih korekcij.

- **Hipoteza 5: Najstniki se pogosteje odločajo za lepotne operacije zaradi estetskih razlogov kot pa iz zdravstvenih potreb.**

Hipotezo *potrdim*: Statistični podatki potrjujejo, da je velika večina lepotnih operacij pri najstnikih izvedena zaradi estetskih razlogov, kot so izboljšanje videza, prilagoditev družbenim standardom lepote ali zmanjšanje občutka sramu zaradi določenih telesnih značilnosti. Le manjši del operacij predstavlja posege iz zdravstvenih razlogov, kot so popravki zaradi poškodb ali prirojenih nepravilnosti. Estetski motivi so torej glavni razlog za lepotne operacije pri najstnikih.

5 ZAKLJUČEK

Glede na zgornje rezultate ankete zaključujem, da so bile od petih hipotez potrjene štiri, ena pa ovržena. Rezultati raziskave kažejo, da družbena omrežja, nizka samozavest in slaba samopodoba, pomanjkanje informacij o tveganjih in estetski motivi močno vplivajo na odločitve najstnikov. Zanimivo pa je, da starši nimajo ključne vloge, temveč jo imajo vrstniki in družbeni vplivi. Te ugotovitve poudarjajo potrebo po boljšem ozaveščanju najstnikov in spodbujanju zdravega odnosa do telesa.

Na podlagi analize hipotez lahko povzamemo naslednje ugotovitve:

Družbena omrežja (npr. Instagram, TikTok in Snapchat) imajo velik vpliv na najstnike v zvezi z njihovo samopodobo. Lepotni standardi, ki jih promovirajo vplivneži in medijske kampanje, ustvarjajo pritiske na najstnike, da se v »lastni koži« ne počutijo v redu. Dejstvo je, da algoritmi navedenih platform pogosto prikazujejo vsebine, povezane z lepotnimi operacijami, kar dodatno povečuje njihovo privlačnost in vpliv na odločitve najstnikov za takšne operacije.

Samopodoba in samozavest sta ključna razloga, kar pomeni, da njuno nasprotje, torej nizka samozavest in nezadovoljstvo s svojim videzom, bistveno vplivata na zanimanje najstnikov za lepotne operacije. Najstniki pogosto verjamejo, da bodo z izboljšanjem zunanjega videza pridobili večjo samozavest, družbeno sprejetost in boljše odnose z vrstniki.

Starši sicer imajo vlogo pri odločitvah svojih otrok, vendar pa njihova vloga ni vedno ključna. Najstniki se pogosto oziroma pogosteje zanašajo na mnenja svojih prijateljev, vrstnikov, družbenih vplivnežev in informacij, pridobljenih na spletu. To kaže na pomembnost oblikovanja širšega podpornega okolja za najstnike.

Pomanjkanje ozaveščenosti o tveganjih in posledicah med najstniki, ki pogosto niso dovolj seznanjeni s potencialnimi tveganji, ki jih prinašajo lepotne operacije. Informacije, ki so jim na voljo, so pogosto nepopolne ali pristranske, zaradi česar podcenjujejo zdravstvene in psihološke posledice, kot so zapleti, obžalovanje posegov ali dolgotrajne spremembe, ki zahtevajo dodatne korekcije.

Estetski razlogi prevladujejo nad zdravstvenimi potrebami, kar pomeni, da se večina najstnikov za lepotne operacije odloča zaradi estetskih razlogov. Želijo izboljšati svoj videz, slediti trendom ali odpraviti fizične značilnosti, ki jih smatrajo za neprivlačne. Zdravstveni razlogi,

kot so poškodbe ali prirojene nepravilnosti, so redkejši in običajno ne predstavljajo glavnega motiva.

Vloga ozaveščanja je, da poudarja pozitivno samopodobo in opozarja na tveganja lepotnih operacij. Navedeno je ključno za zmanjšanje nepremišljenih odločitev najstnikov. Ozaveščanje o alternativah, kot so sprejemanje lastne edinstvenosti in krepitev samozavesti, bi lahko pomembno vplivalo na zmanjšanje pritiska najstnikov, da sledijo nerealnim standardom lepote.

Ugotovitve raziskave poudarjajo nujnost spodbujanja pozitivne samopodobe in boljšega informiranja najstnikov o posledicah lepotnih operacij. Poleg tega kažejo, da je potrebno zmanjšati negativne vplive družbenih omrežij in medijev ter najstnike podpreti pri oblikovanju zdravega odnosa do lastnega telesa. Izobraževalne in ozaveščevalne pobude bi lahko pomembno prispevale k odgovornim odločitvam najstnikov na tem področju.

5.1 Družbena odgovornost

Raziskovalna naloga ozavešča o negativnem vplivu družbenih medijev, ki jih imajo na najstnike, ki šele gradijo svojo samopodobo. Družbeni mediji in vplivneži prikazujejo in sami ustvarjajo ideale in standarde lepote, ki niso realni in niso dosegljivi na naraven način (z ličili) ampak večinoma le z lepotnimi operacijami. S posledicami slednjih pa najstniki niso dobro seznanjeni, prav tako o lepotnih operacijah nimajo lastnega kritičnega razmišljanja.

Naloga naslavlja širšo skupnost, in sicer starše, učitelje, zdravstvene delavce in tiste, ki imajo ključno vlogo pri podpori najstnikov v procesu razvijanja zdravega odnosa do sebe. Ti lahko na preventiven način preprečijo preuranjene odločitve v zvezi z lepotnimi operacijami, za katere se odločajo najstniki predvsem zaradi pritiskov družbenih medijev, vplivnežev in vrstnikov. Na boljšo samopodobo mladih lahko vplivajo na različne načine, kot so izobraževanja in spodbujanje najstnikov o pomembnosti zdravega odnosa do lastnega telesa, lastne edinstvenosti v okviru šolskega pouka in tudi zunaj šole.

Naslavlja tudi vplivneže, da lahko s svojim vplivom prispevajo k dobri samopodobi najstnikov, brez reklamiranja plastičnih operacij in prikazovanja filtriranih slik in drugi objav.

Naloga pomaga razumeti staršem in različnim strokam, da najstniki skoraj vsakodnevno doživljajo pritiske v zvezi z videzom, posledica česar je slaba samopodoba, izolacija, slabšanje ocen v šoli, introvertiranost, upornišvo itd.

6 VIRI IN LITERATURA

6.1 Spletni viri:

1. <https://www.newportinstitute.com/resources/mental-health/cosmetic-surgery-young-adults/>, dostop januar 2025
2. <https://www.plasticsurgery.org/news/blog/whats-the-difference-between-reconstructive-and-cosmetic-procedures>, dostop december 2024
3. <https://www.yalemedicine.org/conditions/plastic-surgery-techniques>, dostop december 2024
4. <https://aestheticandcosmeticsurgeons.com/blog/understanding-the-differences-between-aesthetic-and-cosmetic-surgery>, dostop december 2024.
5. <https://www.hopkinsmedicine.org/health/treatment-tests-and-therapies/cosmetic-plastic-surgery-overview>; dostop december 202
6. <https://my.clevelandclinic.org/health/treatments/11029-reconstructive-surgery>, dostop december 2024
7. <https://www.plasticsurgery.org/reconstructive-procedures>, dostop december 2024
8. <https://bloom.insure/understanding-plastic-and-reconstructive-surgery-a-guide-for-patients/>, dostop december 2024
9. <https://www.plasticsurgery.org/news/blog/whats-the-difference-between-reconstructive-and-cosmetic-procedures/>, dostop december 2024
10. <https://personiks.com/breast-reconstruction-after-breast-cancer/>, december 2024
11. <https://www.modeplasticsurgery.com.au/>, dostop december 2024
12. https://www.researchgate.net/publication/348138175_Cosmetic_Procedures_in_Adolescents_What's_Safe_and_What_Can_Wait, dostop december 2024
13. <https://safe.si/novice/sporocilo-za-javnost-zaradi-objav-na-internetu-tretjina-slovenskih-dijakinj-razmislja-o>, dostop december 2024
14. <https://svet24.si/revija/jana/clanek/zgodbe/6594e65ae724a/tako-mlada-pa-ze-operirana-slovenske-najstnice-pod-nozi-lepotnih-kirurgov>, dostop december 2024
15. <https://www.isaps.org/discover/about-isaps/global-statistics/global-survey-2021-full-report-and-press-releases>, dostop december 2024
16. <https://www.bu.edu/articles/2024/study-shows-correlation-between-social-media-use-and-cosmetic-procedures/>, dostop december 2024

17. <https://www.mentalhealth.org.uk/about-us/impact-report>, dostop december 2024
18. <https://www.wykkselling.online/?ggcid=1459859>, dostop december 2024
19. <https://penntoday.upenn.edu/news/social-media-use-increases-depression-and-loneliness>, dostop december 2024
20. <https://www.stanfordchildrens.org/en/topic/default?id=understanding-the-teen-brain-1-3051>, dostop december 2024
21. <https://www.ekolhospitals.com/en/the-impact-of-social-media-on-plastic-surgery-decisions>, dostop december 2024
22. <https://chat.openai.com>. Dostop januarja 2025
23. <https://chat.openai.com>, dostop januarja 2025
24. <https://www.plasticsurgery.org/news/press-releases/american-society-of-plastic-surgeons-weighs-in-on-growing-popularity-of-teen-plastic-surgery>, dostop december 2024
25. <https://chat.openai.com>, dostop januarja 2025
26. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5986110/>, dostop december 2024
27. <https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2023/12/Estetski-posegi-v-kirurgiji-obraza-in-njen-potencial-v-ZN-in-oskrbi-na-KO-za-maksilofacialno-in-oralno-kirurgijo-v-UKC-LJ-2023.pdf>., dostop december 2024
28. <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=najstnik>, dostop januar 2025
29. https://www.zadusevnozdravje.si/dusevno-zdravje/mladostnistvo/kaj-pomeni-bitinajstnik_ca/, dostop januar 2025
30. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29064922/>, dostop januar 2025
31. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38079315>, dostop januar 2025
32. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10786006/>, dostop januar 2025.
33. <https://www.mentalhealth.com/library/the-pros-and-the-cons-of-cosmetic-and-plastic-surgery-from-a-psychologists-viewpoint>, dostop januar 2025
34. <https://www.antibodystation.com/why-choose-non-invasive-aesthetic-procedures/>, dostop januar 2025
35. <https://www.todayparent.com/sponsored/dove-social-media-self-esteem/>, dostop januar 2025
36. <https://www.focusonthefamily.com/parenting/3-ways-to-help-your-child-deal-with-peer-pressure/>, dostop januar 2025

6.2 Literatura

- Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, 9. strokovni seminar izvajalcev zdravstvene nege in oskrbe ko za maksilofacialno in oralno kirurgijo UKVC Ljubljana, Estetski posegi v kirurgiji obraza in njen potencial v zdravstveni negi in oskrbi na kliničnem oddelku za maksilofacialno in oralno kirurgijo v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, december 2023.
- Tilen Hočevar, Pristopi k preprečevanju digitalne zasvojenosti, Magistrsko delo Ljubljana, 2022, Univerza v Ljubljana, Fakulteta za socialno delo.

6.3 Viri slik

- Slika 1: Rekonstrukcija prsi, spletna stran Personiks.com, <https://personiks.com/breast-reconstruction-after-breast-cancer/>, december 2024
- Slika 2: Estetska operacija–povečanje in dvig prsi, spletna stran Mode plastic surgery, <https://www.modeplasticsurgery.com.au/>, dostop december 2024
- Slika 3: Oseba pred in po uporabi filtrov, <https://brightside.me/articles/14-celebrities-who-werent-afraid-to-share-filter-free-photos-805478/>, dostop januar 2025
- Slika 4: Operativni poseg na očeh – prikazuje t.i. lisičje oči, spletna stran MHF, december 2024
- Slika 5: Pritisk vrstnikov zaradi videza, <https://www.sedonasky.org/blog/peer-pressure-affect-development>, dostop januar 2025
- Slika 6: Vpliv družbenih omrežij na samopodobo najstnikov, <https://www.todayparent.com/sponsored/dove-social-media-self-esteem/>, dostop januar 2025
- Slika 7: Prikaz neinvazivnih estetskih posegov <https://www.antibodystation.com/why-choose-non-invasive-aesthetic-procedures/>, dostop januar 2025
- Slika 8: Prikaz izključevanja vrstnika na podlagi videza, <https://www.focusonthefamily.com/parenting/3-ways-to-help-your-child-deal-with-peer-pressure/>, dostop januar 2025

7 PRILOGE

7.1 Vprašanja za intervju

Kakšno je vaše splošno mnenje o lepotnih operacijah pri najstnikih?

Kakšno vlogo imajo lepotne operacije v sodobni družbi med najstniki in starejšimi?

Kašen delež vaših pacientov predstavljajo najstniki?

Kakšen vpliv imajo družbena omrežja na motivacije, da si najstniki »recimo gredo kaj popraviti«?

Ali imajo najstniki podporo staršev, ko pridejo?

Kakšne psihološke posledice pa lahko imajo najstniki po teh operacijah?

Kakšna so tveganja pri lepotnih operacijah najstnikov?

Ali vedno zahtevate soglasje staršev pri lepotnih operacijah najstnikov?

Ali lahko pride do kakšnih dolgotrajnih posledic zaradi operacij?

Kakšen nasvet bi dali najstnikom, ki imajo želje po lepotnih operacijah?

Mislite, da se bo v prihodnosti odnos do plastičnih operacij spremenil? Tudi v smislu strožjega nadzora ter lažje dostopnosti?

Kaj bi morali najstniki po vašem mnenju vedeti, preden se odločijo za lepotne operacije?

7.2 Anketni vprašalnik

Q1 Spol

Moški.

Ženski.

Q2 Starost.

13 let

14 let

Drugo.

Q3 Kako ocenjuješ svoje znanje o lepotnih operacijah?

Zelo dobro.

Dokaj dobro.

Slabo.

Sploh ne poznam.

Q4 Kako meniš da družba sprejema lepotne operacije?

Delo pozitivno.

Pretežno pozitivno.

Nevtralno.

Negativno.

Zelo negativno.

Ne vem.

Q5 Kaj po tvojem mnenju največkrat vodi do odločitve za lepotne operacije?

Izboljšanje samozavesti ali samopodobe.

Vpliv družbenih pritiskov ali pričakovanj (prijatelji, starši, družina).

Sledenje lepotnim standardom ali trendom v družbi.

Vpliv družbenih omrežij ali influencerjev.

Drugo.

Ne vem.

Q6 Ali si že kdaj razmišljal/a o lepotni operaciji?

Da, sem razmišljal/a.

Mislil/a sem o tem, a nisem prepričan/a.

Nikoli nisem razmišljal/a o tem.

Q7 Če si prejšnje vprašanje odgovoril/a z da, kateri del telesa oz. kaj bi si želela spremeniti?

Vpišite besedilo.

Q8 Ali si že opravil/a lepotno operacijo?

Da.

Ne.

Q9 Če si odgovoril/a z ne, bi jo opravila v prihodnosti?

Da.

Ne.

Nisem prepričan-a.

Q10 Kako močno družbena omrežja (Instagram, TikTok, ...) vplivajo na tvojo predstavo o idealnem videzu?

Zelo močno.

Močno.

Malo.

Sploh ne.

Q11 Ali poznaš koga, ki je opravil lepotno operacijo?

Da, bližnji prijatelj ali družinski član.

Da, nekdo iz širšega kroga.

Ne.

Q12 Kako pogosto uporabljaš družbena omrežja (Tiktok, Instagram ...)?

Več kot 4 ure na dan.

2-4 ure na dan.

Manj kot 2 uri na dan.

Ne uporabljam družbenih omrežij.

Q13 Kako ocenjuješ varnost lepotnih operacij?

So zelo varne.

So pretežno varne.

So nevarne.

So zelo nevarne.

Q14 Katera starost se ti zdi najprimernejša za odločitev o lepotni operaciji?

Mladoletniki (pod 18 let).

Najstniki odrasli (18-25 let).

Zreli odrasli (25 in več).

Lepotne operacije niso nikoli primerne.

Q15 Ali se strinjaš, da morajo mladoletniki pridobiti dovoljenje staršev za lepotne operacije?

Da.

Ne.

Ne vem.

Q16 Če bi razmišljal/a o lepotni operaciji, katere dele telesa bi želel/a spremeniti?

Obraz (npr. nos, ustnice, ličnice, ušesa).

Prsi (povečanje, zmanjšanje, dvig).

Trebuh (liposukcija, abdominoplastika).

Zadnjica (povečanje ali oblikovanje).

Roke ali noge (odstranjevanje maščobe ali oblikovanje).

Koža (odstranjevanje gub, brazgotin, pigmentacije).

Drugo.

Nobenega, ne bi razmislil/a o operaciji.

Q17 Kaj te najbolj skrbi pri lepotnih operacijah?

Vpišite besedilo.

Q18 Imaš še kakšno mnenje o lepotnih operacijah, ki ga želiš deliti?

Vpišite besedilo.

Zaključek

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za vaš čas in sodelovanje! Vaši odgovori so dragoceni in bodo pomagali pri raziskavi o lepotnih operacijah med najstniki.